

Souhrnná teritoriální informace Bosna a Hercegovina

Zpracováno a aktualizováno zastupitelským
úřadem ČR v Sarajevu ke dni 20.04.2012

Seznam kapitol souhrnné teritoriální informace:

1. Základní informace o teritoriu
2. Vnitropolitická charakteristika
3. Zahraničně-politická orientace
4. Ekonomická charakteristika země
5. Finanční a daňový sektor
6. Zahraniční obchod země
7. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR
8. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu
9. Investiční klima
10. Očekávaný vývoj v teritoriu

1. Základní informace o teritoriu

1.1. Oficiální název státu

- Bosna a Hercegovina (BaH)
- srbsky/chorvatsky/bosensky Bosna i Hercegovina (BiH).

1.2. Rozloha

- 51 209,2 km² z toho pevnina 51 197 km², moře 12,2 km²
- Federace Bosny a Hercegoviny (FBaH): 25 989 km²
- Republika srbská (RS): 25 208 km²
- Oblast „Distrikt Brčko“ se zvláštním statutem, jejíž území náleží dle rozhodnutí arbitráže z března 1999 oběma entitám (Distrikt Brčko), má rozlohu: 493 km²

1.3. Počet obyvatel, hustota na km², podíl ekonomicky činného obyvatelstva

Počet obyvatelstva:

- 3 842 566, hustota 75 obyvatel/km² (údaje Agentury pro statistiku BaH k 6.3.2009).
- Z toho:

Hustota:

- FBaH: 90 obyv./km²
- RS: 57 obyv./km²
- Distrikt Brčko: 162 obyv./ km²

Poslední sčítání obyvatelstva se uskutečnilo v roce 1991, tj. před válkou. Vzhledem k tomu, že sčítání obyvatelstva je v BaH politicky citlivé téma, podařilo se příslušný zákon schválit teprve počátkem r. 2012 a k prvnímu sčítání obyvatelstva od r. 1991 dojde tak až v dubnu 2013. Zde vycházíme z údajů (2007–2009) celostátního a obou entitních (pojem entita viz níže) statistických úřadů a údajů UNDP, UNFPA, Světové banky a Evropské komise. Údaje jsou zatíženy nejednotnou metodikou entit.

1.4. Průměrný roční přírůstek obyvatelstva a jeho demografické složení

- porodnost (poměr narození a úmrtí): 1,004
- přírůstek obyvatelstva (rozdíl mezi počtem narození a počtem úmrtí na 1000 obyvatel.): 0,15
- průměrný dosažený věk: 74 let (72,1 muži, 77,3 ženy)
- dětská úmrtnost: 13 na tisíc narození.
- ženy tvoří 51,4 %, muži 48,6 %.
- počet obyvatelstva podle věku:

Bosenská diaspora v zahraničí dosahuje podle údajů Světové banky 1,472 mil. osob, z nichž nejvíce žije v zemích EU (Německo, Rakousko, Slovinsko, Švédsko), dále v USA, Kanadě, Švýcarsku a Austrálii. Ve válečných letech 1992–1995 opustily BaH nebo bylo vnitřně vysídleno podle údajů UNDP asi 2,2 mil. osob.

Vrátila se asi polovina, proces návratů dosáhl vrcholu v letech 2002–2003, od té doby klesá. V současné době je registrováno 125 tis. vnitřně vysídlených osob, z nichž 45 % ve FBaH, 54 % v RS a 1 % v Brčku.

1.5. Národnostní složení

Podle soupisu obyvatelstva v roce 1991:

- Bosňáci 1 902 956 (43%)
- Srbové 1 366 104 (31%)
- Chorvati 760 852 (17%)
- ostatní (Jugoslávci, příslušníci národnostních menšin, osoby odmítající se národnostně zařadit) 242 682 (6%).

Odhady 2005:

- Bosňáci 48%
- Srbové 37%
- Chorvati 14%
- ostatní 1% (v zemi od r. 1991 neproběhlo sčítání obyvatelstva).

1.6. Náboženské složení

Odhady CIA World Factbook (2009):

- muslimové 40 %
- pravoslavní 31 %
- římský katolíci 15 %
- ostatní (Židé, protestanti, ateisti) 14 %.

1.7. Úřední jazyk a ostatní nejčastěji používané jazyky

Bosenština, srbština a chorvatština jsou dnes na území BaH uznávány jako samostatné a rovnoprávné oficiální jazyky. Rozdíly v mluvené formě jsou nevýznamné, ve FBaH se používá latinka, v RS převážně cyrilice. Pro chorvatštinu (a v menší míře i pro bosenštinu) jsou patrné silné tendence ke kodifikaci nových nebo regionálních výrazů s cílem zdůraznit národnostní specifičnost; tento trend se také odráží v jazyce úředních dokumentů a ve školních učebnicích.

Nejrozšířenějším cizím jazykem, vyučovaným na většině základních škol v BaH, je angličtina. Vyučuje se též ruština, němčina, francouzština, arabština a turečtina.

1.8. Administrativně správní členění země, hlavní město a další velká města

Bosna a Hercegovina se člení na dvě tzv. entity: Federaci Bosny a Hercegoviny (FBaH) a Republiku srbskou (RS). FBaH se dále dělí na 10 kantonů s širokou mírou samosprávy, kantony se dále dělí na obce. RS má dvouúrovňové správní členění – entitní instituce a obce. Nejmenším samosprávným celkem v BaH je obec („općina/opština“), odpovídající našim obcím s přenesenou působností, v čele s přímo voleným starostou („načelnik općine/opštine“). Obce se ještě dále člení na tzv. místní společenství („mjesna zajednica, MZ“), což je určitá forma uličních výborů, které však nemají samostatnou právní subjektivitu, právní úprava jejich fungování není jednotná a jejich kompetence jsou velmi omezené.

Zvláštní, ústavou BaH garantovaný status, má tzv. Distrikt Brčko. Je nezávislý na entitách, má vlastní vládu, starostu, soud a parlament. Brčko je demilitarizováno a jeho 80 tis. obyvatel volí kromě poslanců

místního parlamentu rovněž v entitních/kantonálních/celostátních volbách, a to podle svého občanství jedné z entit. Rovněž další práva a povinnosti obyvatel Brčka se odvíjejí od občanství příslušné entity.

- Hlavní město BaH a FBaH: Sarajevo (441 tis. obyvatel)
- Hlavní město RS: Banja Luka (225 tis. obyvatel)

Další větší města:

- Zenica (147 tis. obyvatel)
- Tuzla (132 tis. obyvatel)
- Mostar (131 tis. obyvatel)
- Prijedor (115 tis. obyvatel)

1.9. Peněžní jednotka a její členění, používání jiných měn

Konvertibilní marka (BAM, zkracovaná též KM) = 100 fenigů (feniků).

Jako účetní měna byla BAM zavedena 11. 8. 1997, ve fyzickém oběhu je od června 1998. Kurs BAM byl až do 31. 12. 2001 pevně vázán na DEM v poměru 1 : 1, od 1. 1. 2002 je vázán k euru v kurzu 1 EUR = 1,95583 BAM. Z cizích měn se nejpoužívanější devizou stalo euro.

Ke dni 31. 03. 2012 platil v BaH následující kurz (střed):

- 1 EUR = 1,955830 BAM
- 1 USD = 1,473651 BAM
- 1 CZK = 0,078934 BAM.

1.10. Státní svátky, obvyklá pracovní a prodejní doba

Bosna a Hercegovina nemá na celostátní úrovni zákonnou úpravu státních svátků. V každé entitě se tudíž slaví jiné svátky.

Mezi pravidelně slavené sekulární svátky patří:

- 1. a 2. leden – Nový rok
- 9. leden – Den státnosti RS – respektovaný jen v RS
- 1. březen – Den nezávislosti – respektovaný jen ve FBaH
- 1. a 2. květen – Svátek práce
- 21. listopadu – Den státnosti (podpis Daytonské dohody) – respektovaný jen v RS
- 25. listopad – Den státnosti – respektovaný jen ve FBaH

Kromě uvedených státních svátků se dodržují náboženské svátky, a to především v oblastech, kde tvoří dané etnikum (které v BaH do velké míry zároveň implikuje náboženskou příslušnost) většinu. Mezi pravidelně slavené náboženské svátky patří zejména:

- Katolické vánoce a velikonoce (Chorvati)
- Pravoslavné Vánoce a Velikonoce (Srbové)
- Ramazan bajram a kurban bajram (Bosňáci).

Během svátků bosenské entitní, kantonální a obecní instituce nepracují. Celostátní instituce o svátcích mohou pracovat (konkrétně v případech, kdy jde o náboženské svátky či o ty sekulární svátky, které neuznává jedna z entit), ovšem fungování těchto institucí je v dané dny omezené (celostátní instituce mají nejvíce etnicky smíšeného personálu a jsou o těchto svátcích tudíž personálně oslabené).

V případě, že datum sekulárního svátku spadá na víkend, je v BaH zvykem prohlásit za nepracovní rovněž následující pondělí.

1.11. Místní zvyklosti důležité pro obchodní kontakty

Terciární sféra (obchod a služby) je v BaH podstatným zdrojem státních příjmů, vyvíjí v ní činnost převažující část podnikatelských subjektů. V BaH dosud neexistuje obchodní zákoník ani obchodní právo jako ucelené právní odvětví s ustálenou judikaturou, v praxi se uzavírají různě modifikované kontrakty dle občanského zákoníku pocházejícího ještě z období SFRJ; ve vztazích se zahraničními partnery je možné uzavírat smlouvy podle cizího, tj. i českého právního řádu. Takto sestavené smlouvy jsou na území BaH uznávané a závazky z těchto smluv soudně vymahatelné. Přesto je nutné k obchodům přistupovat obezřetně a důsledně zvažovat veškerá rizika.

Ze strany bosenských partnerů je kladen důraz na vysokou profesionální úroveň jednání. Příprava k obchodnímu jednání by měla zahrnovat důkladné seznámení se s teritoriem a všemi jeho specifiky včetně historických. Jednou z možností je též najít si místních specifik znalého bh obchodního zástupce. Při jeho výběru je nutno přihlédnout též k jeho etnické příslušnosti podle toho, ve které části BaH chce česká společnost působit.

Prezentaci své společnosti může český investor připravit ve spolupráci s entitními hospodářskými komorami v BaH, ale zde není vždy zárukou, že se sejdou přesně ti partneři, které by prezentující společnost potřebovala. Vhodnější je požádat hospodářskou komoru v BaH o adresy několika odpovídajících partnerů, které zástupci české strany osobně navštíví a provedou na místě i prezentaci. Bosenský partner pak zpravidla ochotně přebírá úlohu hostitele a je vstřícný.

Na začátku obchodního jednání je vhodné zdůraznit zájem o dlouhodobý obchodní vztah. Důležité je získat si obchodního partnera po lidské stránce, např. poukazem na společné zájmy, dějiny, blízkost mentality a jazyka aj. Pokud se tato část jednání dobře zvládne, jde technická i obchodní část jednání docela snadno. V současné době jsou v BaH české společnosti přijímány pozitivně, obvykle navazují na dřívější dobré obchodní vztahy z období existence SFRJ. Čeští partneři mají v BaH renomé vysoké odbornosti a profesionality.

Témata na úvod mohou být různá – především všeobecně konverzační. Obsah není příliš důležitý, mohou se objevit také osobní dotazy ze strany bosenského partnera, například na průběh cesty, na délku pobytu v BaH. Zpravidla následuje výměna názorů na povahu a důsledky společenských a politických změn v ČR a BaH po roce 1989. V rozhovoru je pak vhodné vzpomenout kontakty s bývalou Jugoslávií před válkou v letech 1992–1995. Při úvodním jednání se však nedoporučuje zavádět řeč na téma samotné války, náboženství či vzájemných vztahů etnických skupin a politických stran v BaH.

Jako místo jednání je vhodné zvolit sídlo bh partnera, což umožňuje vytvořit si dostatečnou představu o možnostech partnera a seznámit se na místě s technickým zázemím jeho společnosti. Neformální část jednání lze následně přenést do příjemného prostředí některé z typických místních restaurací, vždy však až po dohodě s partnerem. Pozvání do restaurace není podmínkou, bývá spíše krokem k potvrzení dosaženého výsledku jednání.

Ve státě se používají tři oficiální jazyky – bosenština, srbština a chorvatština. Z našeho pohledu se jedná o tři nepřilíživě odlišná nářečí stejného jazyka, známého před válkou jako srbochorvatština. Vládní dokumenty vycházejí ve všech třech jazykových verzích. Používání názvů oficiálních jazyků je značně zpolitizováno, v hovorů se doporučuje mluvit o „místním“ jazyce. Při tlumočení lze uplatnit jakoukoli variantu. Při sepisování obchodních smluv se doporučuje použít třetí jazyk (obvykle angličtinu) a překlady do jazyků obou partnerů nechat autorizovat. Je nutné požadovat, aby autorizovaný překlad byl opatřen razítkem soudního překladatele pro daný jazyk. Obchodní jednání lze zpravidla vést i přímo v angličtině, někdy i v němčině. Není výjimkou setkat se s návrhem jednat také v italštině, ruštině a občas i v jiných světových jazycích.

Používání titulů při jednání není podmínkou.

Jednání není obvyklé zahajovat časně ráno, využívá se běžně doba od 9 do 17 hodin. Délka jednání je minimálně hodinová a je nutno počítat s prodlevami. V takovém případě je vhodné mít mobilní telefonní kontakt na obchodního partnera a na odchylnkách v časovém harmonogramu jednání se dohodnout.

Během jednání je běžné malé občerstvení. Vžitou tradicí bosenských partnerů je nabídnout kávu. Pokud je zájem o neformální setkání s obchodním partnerem, obvykle se to vyjadřuje pozváním na kávu, i když pak na druhu konzumovaného nápoje vůbec nezáleží.

1.12. Podmínky využívání místní zdravotní péče českými občany a občany EU

Stav zdravotnictví v BaH nevyhovuje zcela evropským standardům, zejména pokud jde o vybavení zdravotnických zařízení. Ta jsou schopna poskytnout nejnnutnější pomoc nebo základní ošetření v akutních případech. Poskytnutí bezplatné první pomoci a nejnnutnějšího ošetření pro české občany na území BaH upravuje Smlouva mezi ČSSR a SFRJ o spolupráci v oblasti zdravotnictví z 5. 10. 1963, do níž oba státy sukcedovaly. Veškerou ostatní péči je třeba platit v hotovosti.

1.13. Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

K cestování do BaH je potřeba:

- platný cestovní doklad nebo platný občanský průkaz
- pro cestující vlastním vozidlem zelená karta pro motorová vozidla vydaná v ČR s vytištěným kódem země (BIH).

Vstup a pobyt na území Bosny a Hercegoviny do 90 dnů je bezvízový, a to bez ohledu na účel pobytu. Pokud je ovšem účelem pobytu výtěžná činnost, je nutno zažádat po příjezdu na místě příslušném oddělení Cizinecké policie BaH o povolení k pobytu a o pracovní povolení.

Pokud pobyt přesahuje 24 hodin, platí pro všechny cizince přihlašovací povinnost (nejpozději do 24 hodin) na cizinecké policii BaH, jejíž pobočky jsou ve všech větších městech. V praxi se plnění této povinnosti obvykle nevyžaduje. Při ubytování v hotelu zajišťuje přihlášení správa hotelu, při ubytování v soukromí za něj dle zákona zodpovídá ubytovatel.

Celní předpisy pro běžné turistické cesty jsou podobné jako v ČR: limity na alkohol, cigarety atd. Neexistují obecná množství omezení na dovoz ostatního zboží. Upozorňujeme však na nejednotnost v zákonných normativních, určujících podmínky pro dovoz i vývoz komerčního zboží v jednotlivých částech BaH (např. dovozní přírážky, lhůty k proclení).

K dovozu a vývozu domácích zvířat je nutný Evropský zdravotní průkaz (tzv. evropský pas). Psi musí být označeni čipem, který jim může být voperován již v ČR nebo i u libovolného veterináře v BaH. V Sarajevu působí několik veterinářů, jejichž služby jsou na české úrovni.

Dovoz a vývoz valut a místní měny nemá stanovená omezení. Výši finančního zajištění stanoví každý rok celostátní vláda, v praxi však není u občanů zemí EU požadována. Povinná není ani směna valut. ČSOB v některých svých pobočkách v Praze (Na příkopech, Senovážné nám.) směňuje konvertibilní marky. V Sarajevu směňuje české koruny Raiffeisenbank a PostBank.

Většina z 30 bank v BaH jsou v rukách zahraničního kapitálu. Působí zde mimo jiné italská Unicredit, rakouská Raiffeisenbank a HVB Bank, turecká Ziraat Bank, americká AMRO bank a další. Banky ovládané domácím kapitálem jsou již stabilizované.

Bankomaty (na karty VISA, Master Card, American Express) se nacházejí ve všech větších městech, v sarajevských supermarketech a luxusních butikách je možné platit kartami přímo. Možnost platby platebními kartami stále roste, zůstává však omezená na větší města. Doporučujeme proto s sebou dostatečné množství hotovosti, nejlépe v nižších hodnotách bankovek. Nejlepší kurz k výměně má Euro, fixně činí 1,95 BAM, poplatek za směnu činí 0,2–0,8 %. Placení v EUR, které bylo doposud v BaH možné, je od 26. září 2010 podle nového „Zákona o devizovém obchodování“ Federace BaH č. 01-02-433/10 ze dne 30. července 2010, kromě turistických a hotelových služeb, služeb na letištích a dálnicích, prodejů přes konsignační sklady a jízdenky a letenky prodávané přes turistické kanceláře, omezeno v maloobchodu a restauračních službách.

Pobočky American Express nebo Western Union působí v Sarajevu, Banja Luce a Mostaru a garantují (se známými vysokými poplatky) mezinárodní převod peněz v řádu hodin.

Velvyslanectví BaH v ČR se nalézá na adrese Opletalova 27, Praha 1, telefonní spojení 00420 22 44 22 510, faxové spojení 00420 22 44 22 511.

1.14. Oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince – vhodnost návštěvy s ohledem na politickou či jinou situaci v zemi

Politická situace je stále ovlivňována mezietnickým rozdělením, které vyvrcholilo válkou 1992–1995. Jako garance stability v zemi působí vysoký představitel mezinárodního společenství (HR), zvláštní představitel Evropské unie (EUSR) a evropská vojenská mise (EUFOR). HR je vybaven rozsáhlými pravomocemi, nicméně v posledních letech jeho úloha přechází od exekutivní v asistenční.

Průměrná životní úroveň je výrazně nižší než v ČR. Měsíční mzda se pohybuje mezi 300 a 500 EUR. Průměrná mzda za rok 2011 je 415 EUR. Ceny základního zboží jsou srovnatelné s cenami v ČR. Vysokou nezaměstnanost (oficiálně kolem 25 %, neoficiálně přes 43 %, regionálně i více) zmírňuje rozsáhlá šedá ekonomika (přes 40 %). Těžký život mají zejména lidé v důchodovém věku (penze obvykle do 120 EUR) a rodiny s malými dětmi.

Bezpečnostní situace je klidná s výjimkou občasných incidentů. Projevy násilí se nejčastěji týkají chuligánů a fotbalových fanoušků nebo vyřizování účtů mezi skupinami organizovaného zločinu. Úroveň obecné kriminality (kapesní krádeže, krádeže aut, loupeže) je v hlavním městě Sarajevu srovnatelná s Prahou, ve zbytku země je nižší než v ČR. Všudypřítomná válečná traumata nicméně dlouhodobě udržují výrazně vyšší latentní úroveň násilí než v ČR.

Nebezpečí představují **zaminované prostory**. Podle aktuálních údajů činí celková plocha s rizikem existence min 1 442,84 km², což je 2,81 % území BaH. Podle posledních odhadů se na území BaH nalézá stále ještě cca 213 000 min. Aktuální mapy zaminovaných území je možné nalézt na www.bhmac.org. Cílem BaH je vyčistit území do roku 2019. Odminována jsou města a obývané části BaH, avšak horská turistika nese značné riziko, neboť ne všechny zaminované oblasti jsou řádně označeny. Návštěvníci by se při cestování měli držet asfaltových silnic a viditelně užívaných cest a k případným cestám do hor využít místního průvodce, nejlépe člena jednoho z mnoha místních horských sdružení („planinarsko društvo“).

Upozorňujeme rovněž na nevyhovující propustnost a **stav komunikací**. V Bosně a Hercegovině, s výjimkou dvou krátkých úseků (40 km), nejsou dálnice. Silnice často nemají středový pruh, ani zpevněnou krajnici. Často se projíždí hornatými terény, je nutno počítat s neosvětlenými tunely (zde se situace v poslední době zlepšuje), výmoly ve vozovce a s kolonami aut na hlavních trasách.

Nadále přetrvávají problémy s dodržováním **hygienických pravidel**. S „černými skládkami“ a pohozenými odpadky se návštěvníci mohou setkat nejen v přírodě, ale i ve městech. S výjimkou Sarajeva, které je pitnou vodou zásobováno z kvalitních podzemních pramenů, doporučujeme turistům, aby pili spíše balenou vodu a nápoje, a aby nenakupovali maso a mléčné výrobky na tržištích, kde tyto produkty nejsou uloženy v chladících či mrazících boxech. Profylaktická kontrola kvality balených potravin je však v BaH na dobré úrovni. V BaH velký výskyt volně pobíhajících psů a koček, kteří by potenciálně mohli být nositeli různých druhů nálezů a nemocí.

1.15. Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu (včetně generálních či honorárních konzulátů) – popis spojení z letiště a z centra města

Velvyslanectví České republiky
Franjevačka 19
71000 Sarajevo
(Konzulární oddělení tamtéž)

Pracovní doba ZÚ:

- pondělí – čtvrtek: 8:00–17:00 hod.
- pátek: 8:00–14:30 hod.

Úřední hodiny konzulárního oddělení pro veřejnost:

- pondělí – čtvrtek: 10:00–12:00 hod.

Telefonní spojení:

- Sekretariát: 00387 33/447 525, 446 966, 232 748
- Konzulární oddělení: 00387 33/238 746
- Diplomatická a konzulární pohotovost: 00387 61/130 896
- Faxové spojení (sekretariát + konzulární odd.): 00387 33/447 526
- Faxové spojení (obchodně ekonomický úsek): 00387 33/238 302

E-mail: sarajevo@embassy.mzv.cz

E-mail (obchodně ekonomický úsek): commerce_sarajevo@mzv.cz

Působnost ZÚ (diplomatická a konzulární): Bosna a Hercegovina

Vedoucí zastupitelského úřadu: Tomáš Szunyog (od 4. 10. 2009), mimořádný a zplnomocněný velvyslanec

Spojení z letiště Sarajevo

Letiště je mimo systém městské hromadné dopravy, je třeba využít taxislužby – standardní taxa za jednu cestu z letiště do centra či zpět se pohybuje mezi 20–25 BAM (v kurzu 1 EUR = 1,95 BAM). Na letišti jsou směnárny.

Spojení z centra na velvyslanectví

Budova velvyslanectví se nachází ve čtvrti Bistrik na levém břehu řeky Miljacky v bezprostřední blízkosti historického centra. Většina státních institucí má sídlo ve 3–4 km dlouhém a 1 km širokém pruhu, po jehož obvodu vede tramvajová trať. Mimoto v Sarajevu funguje síť autobusových a trolejbusových linek, obsluhujících i příměstské obce. Nejbližší k budově velvyslanectví se nachází tramvajová zastávka Viječnica, kde staví linky č. 1, 2, 3, a 5, a autobusová/trolejbusová stanice Austrijski trg, kde staví mj. trolejbusové linky č. 101, 103 a 104.

1.16. Kontakty na zastoupení ostatních českých institucí (Česká centra, CzechTrade, CzechInvest, CzechTourism)

V BaH není žádné další zastoupení českých institucí.

1.17. Praktická telefonní čísla v teritoriu (záchranka, dopravní policie, požárníci, infolinky apod.)

- Společné předčísli země: +387
- Policie: 122
- Hasiči: 123
- Záchraná služba: 124
- Taxislužba: 1515
- Odtahová služba: 1282 (FBaH), 1285 (RS), 1288 (Chorvaty osídlené oblasti BaH)
- Informace o telefonních číslech: 1182 (FBaH), 1185 (RS) 1188 (Chorvaty osídlené oblasti BaH)

- Mezinárodní telefonní ústředna: 1200, 1201

1.18. Internetové informační zdroje

Instituce Bosny a Hercegoviny

- Předsednictvo BaH: www.predsjednistvobih.ba
- Rada ministrů: www.vijeceministara.ba
- Ministerstvo zahraničních věcí: www.mvp.gov.ba
- Ředitelství pro evropskou integraci: www.dei.gov.ba
- Agentura pro jištění zahraničních investic: www.igabih.com
- Agentura pro podporu zahraničních investic BaH: www.fipa.gov.ba
- Agentura pro statistiku BaH: www.bhas.ba
- Agentura pro státní službu: www.ads.gov.ba
- Regulační agentura pro komunikace BaH: www.cra.ba
- Agentura pro zajištění depozit BaH: www.aod.ba
- Úřad pro standardizaci, metrologii a duševní vlastnictví BaH: www.basmp.gov.ba
- Ředitelství pro civilní letectví BaH: www.bhdca.gov.ba
- Komise pro majetkové nároky přesídlených osob a válečných uprchlíků: www.crpc.org.ba
- Audit institucí BaH: www.revizija.gov.ba
- Ústavní soud BaH: www.ccbh.gov.ba
- Centrální banka BaH: www.cbbh.gov.ba
- Volební komise BaH: www.izbori.ba
- Ombudsman pro lidská práva BaH: www.ohro.ba
- Úřad vysokého představitele (OHR): www.ohr.int
- Zahraničně-obchodní komora BiH: www.komorabih.ba
- Agentura pro prevenci korupce a koordinace boje proti korupci: www.apik.ba

Instituce Federace Bosny a Hercegoviny:

- Parlament FBaH: www.parlamentfbih.gov.ba
- Vláda FBaH: www.fbihvlada.gov.ba
- Ministerstvo vnitra FBaH: www.fmup.ba
- Ministerstvo financí FBaH: www.fmf.gov.ba
- Ministerstvo dopravy a komunikací FBaH: www.fmpik.gov.ba
- Centrum pro rovnost pohlaví FBaH: www.fgenderc.com.ba
- Statistický úřad FBaH: www.fzs.ba
- Meteorologický ústav FBaH: www.fmzbih.co.ba
- Ústav pro programový rozvoj FBaH: www.fzzpr.gov.ba
- Agentura pro privatizaci FBaH: www.apf.com.ba
- Agentura pro bankovníctví FBaH: www.fba.ba
- Komise pro cenné papíry FBaH: www.komvp.gov.ba
- Registr cenných papírů FBaH: www.rvp.ba
- Kancelář pro audit institucí FBaH: www.saifbih.ba
- Agentura pro dohled nad pojišťovnami FBaH: www.nados.ba
- Hospodářská komora FBaH: www.kfbih.com
- Ústavní soud FBaH: www.ustavnisudfbih.ba
- Daňová správa FBaH: www.pufbih.ba

Instituce Republiky srbské:

- Prezident RS: www.predsjednikrs.net
- Vláda RS (portál pro všechna ministerstva RS): www.vladars.net
- Ministerstvo vnitra RS: www.mup.vladars.net
- Centrum pro rovnost pohlaví RS: www.gc.vladars.net
- Statistický úřad RS: www.rzs.rs.ba
- Meteorologický ústav RS: www.meteo-rs.com
- Investičně-rozvojová banka RS: www.irbrs.net
- Agentura pro bankovníctví RS: www.abrs.ba
- Komise pro cenné papíry RS: www.secrs.gov.ba
- Centrální registr cenných papírů RS: www.crhovrs.org
- Hlavní služba pro revizi veřejných institucí RS: www.gsr-rs.org
- Agentura pro dohled nad pojišťovnami RS: www.azors.rs.ba
- Hospodářská komora RS: www.komorar.rs.ba
- Ústavní soud RS: www.ustavisud.org
- Daňová správa RS: www.poreskaupravar.rs.org

1.19. Adresy významných institucí

Ministerstvo zahraničních věcí BaH

Musala 2
71000 Sarajevo

Ministerstvo zahraničního obchodu a hospodářských vztahů BaH

Musala 9
71000 Sarajevo

Agentura pro podporu zahraničních investic – FIPA

Branilaca Sarajeva 21/III
71000 Sarajevo

Zahraně-obchodní komora Bosny a Hercegoviny

Branislava Đurđeva 10
71000 Sarajevo

Hospodářská komora Republiky srbské

Đure Daničića 1/2
78000 Banja Luka

Hospodářská komora Federace Bosny a Hercegoviny

Branislava Đurđeva 10
71000 Sarajevo

2. Vnitropolitická charakteristika

2.1. Stručná charakteristika politického systému

Rozpad Jugoslávie provázela v letech 1992 až 1995 válka v Bosně a Hercegovině. Podle nejnovějších údajů bylo zabito 100 tis. osob, z toho 60 tis. vojáků a 40 tis. civilistů, 65 tis. Bosňáků, 25 tis. Srbů a 8 tis. Chorvatů nebo ostatních. Ze svých domovů uprchlo do zahraničí nebo v rámci BaH asi 2,2 mil. osob (UNHCR). Do dnešního dne se vrátilo 1,027 mil. osob a v BaH žije 125 tis. osob uprchlíků nebo vysídlených osob. Většina z těch, kteří se vrátili, nebo byli umístěni do tzv. kolektivních center (7,5 tis.), žije ve velmi těžkých podmínkách (bez elektřiny, asi jen 1 % z nich má práci, atd.).

Uspořádání BaH je definováno Daytonskou mírovou dohodou, která vychází z principu etnicity (tj. garantované rovnováhy národnostního zastoupení ve všech rozhodujících institucích). Jako garant míru byla ustavena Rada pro zavedení míru (Peace Implementation Council, PIC), složená z 55 zemí (včetně ČR). Výkonným nástrojem PIC je Řídící výbor (Steering Board, SB PIC), jemuž předsedá Vysoký představitel (HR) a jehož dalšími členy jsou Francie, Itálie, Japonsko, Kanada, Německo, Rusko, Spojené státy americké, Velká Británie, Evropská unie (reprezentovaná Evropskou komisí a Evropskou službou pro vnější činnost) a Organizace islámské konference (zastoupená Tureckem). HR má nejvyšší výkonnou a legislativní pravomoc (tzv. bonnské pravomoci) v případech, kdy bosenští představitelé jednájí v rozporu s Daytonskou dohodou. Na postu HR se dosud vystřídal sedm osob, nyní je obsazen rakouským diplomatem Valentinem Inzkem. Plánem SB PIC je Úřad vysokého představitele (OHR) uzavřít a jeho modifikované pravomoci přenést částečně na místní zastoupení Evropské unie (jež představuje Delegation EU, kombinovaná s úřadem Zvláštního představitele EU pro BA), především však na samotné instituce BaH. Pro uzavření OHR byly stanoveny následující podmínky (tzv. 5 cílů + 2 podmínky):

5 cílů:

- vyřešení otázky nemovitostí v majetku státu (rozdělení mezi státní a nižší úroveň),
- vyřešení otázky vojenských nemovitostí,
- zavedení konečného arbitrážního rozhodnutí o Distriktu Brčko,
- dosažení fiskální udržitelnosti (ustavení fiskální rady a dohoda o stálém koeficientu rozdělení prostředků z nepřímého zdanění),
- zajištění vlády zákona (přijetí strategie pro válečné zločiny, zákona o cizincích a azylu a strategie pro reformu resortu spravedlnosti),

2 podmínky:

- podepsání Stabilizační a asociační dohody s Evropskou unií,
- taková situace v BaH, která je v souladu s Daytonskou dohodou

Tyto cíle a podmínky však doposud nebyly ještě splněny a OHR tak v zemi i nadále zůstává.

BaH tvoří dva územní celky, tzv. entity – Federace Bosny a Hercegoviny (FBaH) a Republika srbská (RS). Obě mají vlastního prezidenta, viceprezidenty, vládu, parlament, policii, soudy a další instituce. FBaH je dále rozdělena do deseti kantonů s decentralizovanými pravomocemi, RS má naopak centralizované uspořádání. Samostatným celkem je Distrikt Brčko. Hlavními celostátními institucemi jsou tříčlenné Předsednictvo BaH (kolektivní hlava státu), tvořené po jednom zástupci Bosňáků, Srbů a Chorvatů, kteří se v čele po osmi měsících střídají ve funkci předsedávajícího Předsednictva, dále dvoukomorový Parlament BaH a Rada ministrů BaH (vláda) s devíti ministerstvy (zahraničí, bezpečnosti, obrany, financí, spravedlnosti, zahraničního obchodu, pro lidská práva a uprchlíky, dopravy a komunikací, pro občanské záležitosti). V obou sněmovnách Parlamentu BaH jsou zastoupeny dvě třetiny poslanců z FBaH a třetina z RS. Volební systém stanoví konání všeobecných parlamentních voleb ve čtyřletém intervalu. Rovněž tak ve čtyřletých intervalech se konají místní (obecní) volby do samospráv (tzv. opštin), což zahrnuje také volby v Distriktu Brčko a do městských zastupitelstev dvou statutárních měst (Sarajevo a Mostar).

Stranický systém v BaH se vyznačuje tím, že se politické strany vůči sobě nevymezují umístěním v rámci klasického levo-pravého politického spektra. Základním rozlišením je jejich postoj k samotné existenci a státotvornému uspořádání země, jakož i k roli jednotlivých bosensko-hercegovských konstitutivních

národů v ní. Většina politických stran ať již skrytě nebo otevřeně reprezentuje pouze parciální zájmy jednoho ze tří těchto národů. Tyto strany jsou označovány za národnostně orientované či nacionalistické.

Dne 3. 10. 2010 se uskutečnily zatím poslední všeobecné parlamentní volby. Občané BaH volili své zástupce v Předsednictvu BaH, dolní komoře Parlamentu BaH, dále prezidenta a dva viceprezidenty RS, parlament RS, dolní komoru Parlamentu FBaH a parlamenty každého z deseti kantonů FBaH. Dle závěrů mise ODIHR byly tyto volby obecně v souladu s principy OBSE a Rady Evropy a s mezinárodními standardy pro demokratické volby, i když určité oblasti vyžadují zlepšení. Celkově volební účast přesáhla 56 %.

Proces povolebního formování celostátních orgánů se však velmi rychle zkomplikoval. Hned po volbách bylo sice ustaveno Předsednictvo, vedení a orgány obou komor parlamentu se však podařilo ustavit až po devíti měsících. Nejdéle trvalo zformování celostátní vlády (Rady ministrů), která byla jmenována až 10. 2. 2012, tj. po 495 dnech od voleb.

Ve Federaci BaH došlo po volbách ke sporu mezi šesti klíčovými politickými stranami o složení koaliční vlády. Spor byl většinou bosensko-chorvatského obyvatelstva vnímán jako národnostní, odrážející slabší pozici bosenských Chorvatů ve Federaci BaH. Výsledkem tohoto konfliktu je hluboká nedůvěra mezi dvěma nejsilnějšími bosensko-chorvatskými politickými stranami na straně jedné a nově zformovanou vládou Federace BaH na straně druhé, díky němuž doposud jeden z deseti kantonů Federace BA ani po roce a půl od voleb nemá kantonální vládu. Obě strany navíc zpochybňují legitimitu nově zvolených institucí Federace BaH, což klade překážky spolupráci mezi některými kantony a federální vládou.

V Republice srbské v BA byly naopak vzhledem k jejímu národnostně homogennímu a centralizovanému charakteru instituce zformovány bez větších problémů. Do funkce nastoupil nově zvolený prezident a dva viceprezidenti, bylo ustaveno Národní shromáždění (parlament) i vláda.

2.2. Hlava státu (jméno, kompetence)

Hlavou státu je podle ústavy tříčlenné Předsednictvo BaH s rotující funkcí předsedajícího (v intervalu 8 měsíců). Mandát předsednictva je na čtyřleté období.

Současné složení (volební období 2010–2014) v pořadí rotace:

- Bakir Izetbegović (Bosňák, SDA, předsedající Předsednictva od března 2012)
- Nebojša Radmanović (Srb, SNSD)
- Željko Komšić (Chorvat, SDP)

2.3. Složení vlády

Rada ministrů (ústřední vláda s celostátní působností)

Stávající Rada ministrů byla jmenována 10. 2. 2012, tj. po téměř roce a půl od posledních všeobecných voleb, a to v důsledku hlubokých neshod šesti nejvýznamnějších BaH politických stran o podobě a způsobu fungování BaH jako státu.

Jméno	Funkce	Politická příslušnost
Vjekoslav Bevanda	předsedající	HDZBiH
Nikola Špirić	místopředsedající a ministr financí a trezoru	SNSD
Zlatko Lagumdžija	místopředsedající a ministr zahraničních věcí	SDP

Sadik Ahmetović	ministr bezpečnosti	SDA
Mirko Šarović	ministr zahr. obchodu a ekonomických vztahů	SDS
Damir Hadžić	ministr komunikací a dopravy	SDP
Sredoje Nović	ministr pro občanské záležitosti	SNSD
Damir Ljubić	ministr pro lidská práva a uprchlíky	HDZ1990
Bariša Čolak	ministr spravedlnosti	HDZBiH
Muhamed Ibrahimović	ministr obrany	SDA

Vláda FBaH:

Legitimita vlády Federace BaH je v současnosti zpochybňována dvěma největšími chorvatskými stranami, ale také některými politickými představiteli z Republiky srbské. Podle výkladu Úřadu vysokého představitele (OHR) je nicméně nově zvolená federální vláda legální.

Jméno	Funkce	Politická příslušnost
Nermin Nikšić	premiér	SDP
Jerko Ivanković-Lijanović	místopředseda vlády a ministr zemědělství, vodohospodářství a lesnictví	NSRzB
Desnica Radivojević	místopředseda vlády a ministr urbanistiky	SDA
Predrag Kurteš	ministr vnitra	SDP
Zoran Mikulić	ministr spravedlnosti	SDP
Ante Krajina	ministr financí	HSPBiH
Erdal Trhulj	ministr energetiky, těžby a průmyslu	SDA
Enver Bijedić	ministr dopravy a komunikací	SDP
Vjekoslav Čamber	ministr práce a sociální politiky	HSPBiH

Adil Osmanović	ministr vysídlených osob a uprchlíků	SDA
Zukan Helez	ministr pro otázky válečných veteránů a invalidů obranně-osvobozené války	SDP
Rusmir Mesihović	ministr zdravotnictví	SDP
Damir Mašić	ministr školství a vědy	SDP
Salmir Kaplan	ministr kultury a sportu	SDA
Milorad Bahilj	ministr obchodu	NSRzB
Sanjin Halimović	ministr rozvoje, podnikání a řemesel	SDA
Branka Đurić	ministřyně životního prostředí a cestovního ruchu	SDP

- Prezident FBaH: Živko Budimir (Chorvat, HSPBiH)
- Viceprezidenti FBaH: Mirsad Kebo (Bosňák, SDA), Svetozar Pudarić (Srb, SDP)

Vláda RS:

Jméno	Funkce	Politická příslušnost
Aleksandar Džombić	premiér	SNSD
Džerard Selman	místopředseda vlády a ministr spravedlnosti	SNSD
Anton Kasipović	ministr školství a kultury	SNSD
Željka Cvijanović	ministřyně pro ekonomické vztahy a reg. spolupráci	SNSD
Zoran Tegeltija	ministr financí	SNSD
Stanislav Čađo	ministr vnitra	SNSD
Lejla Rešić	ministřyně správy a místní samosprávy	DNS

Petar Đokić	ministr práce a péče o válečné veterány a invalidy	SP
Gorana Zlatković	ministřyně obchodu a cestovního ruchu	SP
Željko Kovačević	ministr průmyslu, energetiky a těžby	SNSD
Nedeljko Čubrilović	ministr dopravy a komunikací	DNS
Miroslav Milovanović	ministr zemědělství, lesnictví a vodohospodářství	SNSD
Srebrenka Golić	ministřyně pro urbanistiku, stavebnictví a životní prostředí	SNSD
Davor Čordaš	ministr pro uprchlíky a vysídlené osoby	HDZBiH
Ranko Škrbić	ministr zdravotnictví a sociální péče	SNSD
Jasmin Komić	ministr vědy a technologie	bezpartijní
Nada Tešanović	ministřyně pro rodinu, mládež a sport	SNSD

- Prezident RS: Milorad Dodik (Srb, SNSD)
- Viceprezidenti RS: Enes Suljkanović (Bosňák, SDP), Emil Vlajki (Chorvat, NDS)

Politické strany zmíněné v textu:

- DNS – Demokratický lidový svaz (srbská)
- HDZ1990 – Chorvatské demokratické společenství 1990 (chorvatská)
- HDZBiH – Chorvatské demokratické společenství BaH (chorvatská)
- HSPBiH – Chorvatská strana práva BaH (chorvatská)
- NDS – Lidový demokratický svaz (srbská)
- NSRzB – Lidová strana prací k blahobytu (většinově chorvatská)
- SBiH – Strana pro Bosnu a Hercegovinu (bosňácká)
- SDA – Strana demokratické akce (bosňácká)
- SDP – Sociálnědemokratická strana (multietnická, nejvýznamnější část voličské základny tvoří Bosňáci a osoby neřadící se ani k jednomu ze tří BaH konstitutivních národů)
- SNSD – Svaz nezávislých sociálních demokratů (srbská)
- SP – Socialistická strana (srbská)

3. Zahraničně-politická orientace

3.1. Členství v mezinárodních organizacích a regionálních uskupeních

Hlavním zahraničněpolitickým cílem BaH je členství v **Evropské unii** (EU) a Severoatlantické alianci (NATO). Členství v NATO však (narozdíl od členství v EU) nemá jednoznačnou podporu celého politického spektra BaH a rovněž podpora veřejnosti je v této otázce menší.

Evropská unie. BaH v integračním procesu zaostává za ostatními zeměmi regionu (s výjimkou Kosova) v důsledku pomalého pokroku v reformách. V červnu 2008 podepsaly EU a BaH stabilizační a asociační dohodu (SAD), jejíž vstup v platnost však EU odkládá, protože jinak by vzhledem k neplnění podmínek ze strany BaH musela být ihned po vstupu v platnost automaticky suspendována. V mezidobí platí tzv. Prozatímní dohoda o obchodu a obchodních záležitostech, která zahrnuje pouze vybrané aspekty SAD. BaH má zájem předat žádost o členství v EU, Rada EU však jako podmínku k podání žádosti stanovila schválení zákona o státní pomoci (již byl schválen) a věrohodné úsilí o implementaci rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva v případě „Sejdić-Finci“ (tato implementace si vyžádá ústavní změny a změny volebního zákona, ke kterým doposud nedošlo).

EU je v Bosně a Hercegovině aktivní prostřednictvím tří misí: (1) úřadem zvláštního představitele EU (EUSR), který byl v září 2011 spojen s (2) Delegací EU (bývalá Delegation Evropské komise, v jejím čele stojí od září 2011 Dán Peter Sørensen) a (3) vojenskými jednotkami (mise EUFOR Althea). EUFOR byla zahájena v prosinci 2004 jako nástupce mise NATO SFOR. Od února 2007 se postupně snižují počty jejích příslušníků (ze 7 tis. na současných 1,5 tis.) a v náplni její činnosti čím dál více převažuje výcvik BA vojsk nad dohledem a zajišťováním bezpečnosti a implementace Daytonských mírových dohod (tzv. exekutivním mandátem). O ukončení exekutivního mandátu EUFOR však zatím nebylo rozhodnuto. ČR byla v EUFOR zastoupena od počátku mise do léta 2008. V červenci 2010 bylo její zastoupení obnoveno. V současnosti je ČR v EUFOR reprezentována dvěma vojáky

Od r. 2003 působila v zemi rovněž unijní policejní mise EUPM, jejímž hlavním úkolem bylo asistovat bosenským institucím při vytváření účinného policejního systému, výcviku a školení policistů. V r. 2011 EU rozhodla o ukončení činnosti EUPM a převedení reziduálních aktivit EUPM pod Delegaci EU, která v rámci projektu předvstupní pomoci (IPA) zajistí pokračování policejních školení.

V rámci unijní pomoci západnímu Balkánu využívá BaH instrument pro předvstupní pomoc (Instrument for Pre-accession Assistance, IPA), a to konkrétně komponenty I (Transition Assistance and Institution Building) a II (Cross-Border Cooperation). Na období 2011–2013 se předpokládá financování projektů IPA v celkové výši 314 mil. EUR, tj. v průměru cca 100 mil. EUR ročně. Čerpání těchto fondů však není v BaH podmínkách jednoduché, neboť ne vždy se daří BaH institucím dosáhnout shody na prioritách, na které projekty by měly být prostředky alokovány.

Od 15. 12. 2010, poté, co BaH splnila příslušné podmínky, rozhodla Evropská unie o tzv. vízové liberalizaci. To znamená, že občané BaH, kteří vlastní biometrické pasy, již nadále pro krátkodobé pobyty (do 3 měsíců) v tzv. schengenských zemích (tj. včetně ČR) nepotřebují víza.

Severoatlantická aliance (NATO) opakovaně potvrdila svůj zájem na přijetí BaH za svého řádného člena. Země provedla reformu svých ozbrojených sil, která je považována za jeden z největších úspěchů BaH od skončení války v r. 1995. Bosenští vojáci se účastní alianční mise v Afghánistánu (do r. 2008 také v Iráku) a mírových operací OSN. BaH byla v roce 2006 přijata do programu Partnerství pro mír (PřP), v roce 2008 obdržela tzv. „Intezifikovaný dialog“ a usiluje o získání akčního plánu členství („Membership Action Plan“ – MAP). Na zasedání ministrů zemí NATO v Bruselu 4. 12. 2009 bylo rozhodnuto, že MAP bude BaH aktivován poté, co země dosáhne potřebného pokroku v reformních snahách. Na jaře 2010 ministři zahraničních věcí členských zemí NATO rozhodli o udělení MAP pro BaH pod podmínkou, že MAP bude aktivován až po registraci vojenského majetku na státní instituce. Dohoda o řešení této otázky byla dosažena v březnu 2012, samotná registrace však bude trvat minimálně několik měsíců. Vývoj NATO průběžně sleduje i prostřednictvím Velitelství NATO v Sarajevu (NATO HQ Sarajevo).

Podle průzkumů veřejného mínění drtivá většina obyvatelstva dlouhodobě podporuje vstup BaH do EU. Vstup do NATO má rovněž výraznou většinovou podporu, avšak s velkými rozdíly mezi oběma BaH

entitami (v Republice srbské jsou příznivci členství NATO v menšině, ve Federaci BaH se podpora blíží úrovni podpory členství v EU).

3.2. Účast země na mnohostranných smlouvách a dohodách

Základní a nejdůležitější smlouvou pro BaH je Daytonská dohoda ze 14. prosince 1995, jejíž součástí jsou mimo jiné Ústava BaH a mandát HR (viz 2.1.).

BaH je členem OSN (od 1. 1. 2010 do 31. 12. 2011 byla dokonce nestálým členem Rady bezpečnosti OSN), Rady Evropy (ratifikovala veškeré zásadní úmluvy), Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE), PfP, Unie pro Středomoří, Středoevropské zóny volného obchodu (CEFTA). Dlouhodobým cílem je členství v EU, NATO a WTO. Jednání o vstupu do WTO probíhají od roku 1992 a mohla by být ukončena za mandátu stávající vlády (tj. do r. 2014).

Nejdůležitější regionální organizace, jichž je BaH členem: Rada pro regionální spolupráci (RCC), Proces spolupráce jihovýchodní Evropy (SEECP), Jadransko-jónská iniciativa, Regionální iniciativa pro migraci, azyl a uprchlíky (MARRI), Iniciativa spolupráce jižní Evropy (CESI), Mezinárodní komise pro povodí řeky Sávy.

3.3. Přehled bilaterálních smluv s ČR (včetně data vstupu) – mimo smluv dle kap.7.1.

Smluvní systém mezi ČR a BaH se opírá o smlouvy mezi ČSSR resp. ČSFR a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií, do nichž obě země sukcedovaly na podzim 2007. Všechny tyto smlouvy nicméně potřebují revizi, neboť nevyhovují současným podmínkám. Součástí smlouvy o sukcesi je seznam smluv z let 1936–1992, zůstávajících v platnosti a smluv, jejichž platnost sukcesí končí.

Seznam smluv platných na základě sukcese, tj. od 30. 10. 2007

- Úmluva mezi republikou Československou a královstvím Jugoslávským o zamezení dvojího zdanění v oboru dávek pozůstalostních (Praha, 24. 2. 1936)
- Dohoda mezi Československou republikou a Federativní lidovou republikou Jugoslávií o vypořádání otevřených majetkových otázek (Praha, 11. 2. 1956)
- Dohoda mezi Československou republikou a Federativní lidovou republikou Jugoslávií o letecké dopravě (Bělehrad, 28. 2. 1956)
- Dohoda o spolupráci v oblasti kultury, umění, vědy, školství a osvěty mezi vládou Československé republiky a vládou Federativní lidové republiky Jugoslávie (Bělehrad, 29. 1. 1957)
- Úmluva o spolupráci na poli sociální politiky mezi Československou republikou a Federativní lidovou republikou Jugoslávií (Bělehrad, 22. 5. 1957)
- Úmluva mezi Československou republikou a Federativní lidovou republikou Jugoslávií o sociálním pojištění (Bělehrad, 22. 5. 1957)
- Správní dohoda o provádění Úmluvy mezi Československou republikou a Federativní lidovou republikou Jugoslávií o sociálním pojištění (Bělehrad, 22. 5. 1957)
- Dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Federativní lidové republiky Jugoslávie o mezinárodní silniční dopravě (Praha, 22. 10. 1962)
- Ujednání mezi Správou civilního letectví ministerstva dopravy Československé socialistické republiky a Svazovým sekretariátem pro dopravu a spoje Socialistické federativní republiky Jugoslávie (Bělehrad, 29. 6. 1963)
- Úmluva mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Socialistické federativní republiky Jugoslávie o spolupráci v oblasti zdravotnictví (Bělehrad, 5. 10. 1963)
- Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních (Bělehrad, 20. 1. 1964)
- Dohoda o spolupráci v oblasti turistického ruchu mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií (Bělehrad, 14. 3. 1964)

- Ujednání o bezplatném recipročním léčení pracovníků československých a jugoslávských diplomatických misí a konzulárních úřadů sjednané výměnou nót (Praha, 19. 9. 1964)
- Dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Socialistické federativní republiky Jugoslávie o spolupráci a vzájemné pomoci v celních otázkách (Praha, 17. 5. 1967)
- Dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Socialistické federativní republiky Jugoslávie o změnách a doplňcích Dohody mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Federativní lidové republiky Jugoslávie o mezinárodní silniční dopravě, sjednané v Praze dne 22. října 1962 (Praha, 15. 5. 1980)
- Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií o zamezení dvojího zdanění v oboru daní z příjmu a z majetku (Praha, 2. 11. 1981)
- Konzulární úmluva mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií (Praha, 10. 12. 1981)
- Dohoda mezi vládou Československé socialistické republiky a Svazovou výkonnou radou Skupštiny Socialistické federativní republiky Jugoslávie o vědeckotechnické spolupráci (Praha, 13. 4. 1989)
- Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií o vzájemném předávání odsouzených k výkonu trestu odnětí svobody (Praha, 23. 5. 1989)
- Platební dohoda mezi vládou České a Slovenské Federativní Republiky a Svazovou výkonnou radou Skupštiny Socialistické federativní republiky Jugoslávie (Bělehrad, 8. 2. 1991)

Seznam platných smluv mimo sukcesi:

- Memorandum o porozumění mezi MZV ČR a MZV BaH týkající se rozvojové spolupráce, 22. červen 2006, s dodatkem o osvobození z platby cel a daní, 2. duben 2009.
- Dohoda o podpoře a ochraně investic mezi ČR a BaH, 17. duben 2002, renegotiovaná 9. 6. 2010.
- Smlouva mezi ČR a BaH o zamezení dvojímu zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmů a z majetku, podpis 21. 11. 2007. Smlouva vstoupila v platnost dne 12. května 2010.
- Meziresortní dohoda o spolupráci mezi Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR a Ministerstvem zahraničního obchodu a ekonomických vztahů BaH, (podepsána 18. března 2010). Ratifikační proces ukončen na obou stranách. Dohoda vstoupila v platnost dne 10. listopadu 2010
- Protokol o spolupráci mezi MZV ČR a MZV BaH, 8. 11. 2007.

4. Ekonomická charakteristika země

4.1. Zhodnocení hospodářského vývoje za minulý rok, předpověď dalšího vývoje

Po mírném ekonomickém růstu v letech 2010 (0,9 %) a 2011 (1,5–2 %) byly ještě v polovině roku 2011 prognózy, jak bh ekonomických analytiků, tak některých mezinárodních finančních institucí (EBRD, SB) optimistické a pohybovaly se v řádu od 0,7 % (MMF), 2,3 % (EBRD) do 3 % (bh analytici). V poslední době byly však revidovány, a to jak místními analytiky, tak zejména světovými finančními institucemi nebo mezinárodními bankami. Problémy zemí eurozóny, které jsou hlavními obchodními partnery BA, budou mít, podle jejich prognóz, velmi negativní vliv na ekonomiku země. Současné revidované prognózy EBRD již hovoří o tom, že BA bude mít nejslabší ekonomický růst ze zemí JVE v řádu max. 0,5 % HDP. Rovněž prognózy ostatních institucí se pohybují v řádu kolem 0 %, nepřevyšují však hodnotu 1 % HDP.

Vlekoucí se politická krize v zemi, která trvala více než rok se projevila v drastickém poklesu přílivu zahraničních investic (FDI) do země. Za rok 2011 byl zaznamenán pokles přílivu FDI ve výši 42,5 % oproti roku 2010 a představovaly 200,4 mil. EUR, což je hluboko pod hodnotami z předcházejících let. Státní rozpočet země byl přijat na poslední chvíli koncem roku 2011, po roce trvajícím provizorním rozpočtu, který však pokračuje i v roce 2012. Schválení rozpočtu na rok 2012 se předpokládá do konce března 2012. V důsledku toho byly pozastaveny veškeré půjčky mezinárodních institucí a následně došlo rovněž ke zpožděným úhradám splátek dluhů mezinárodním institucím SB, MMF, CEB a EBRD. To vše nepřispívá ke zvýšení kredibility země v očích mezinárodního společenství a mělo to za následek snížení ratingu země společností Moody Investor Service dne 16. 5. 2011 z kategorie „stabilní“ na „negativní B2“ a společností Standard & Poor's dne 30. 11. 2011 z „B+“ na „B“, což řadí zemi k vysoce rizikovým zemím jako např. Albánii, Ghaně, Hondurasu atd.). Na druhé straně BA patří k nejméně zadluženým zemím regionu, kdy se zahraniční zadlužení pohybuje kolem 28 % HDP v roce 2011 a mělo by se dále snížit na 26,5 % HDP v roce 2012. Rovněž devizové rezervy jsou se svými téměř 3,2 mld. EUR stabilní a měly by se udržet na této výši i v roce 2012. Bankovní sektor, který tvoří z převážné většiny zahraniční banky (18 z 22 celkem) je stabilizován a kapitálová vybavenost bank je dostatečně silná.

Jedním z klíčových problémů země je vysoká nezaměstnanost, která se pohybuje kolem 27 % (dle ILO), v reálu však převyšuje 43,3 % práceschopného obyvatelstva země. Průměrný netto plat činí 415 EUR, brutto 645 EUR a penze 160 EUR. Očekávaný růst průmyslové výroby v roce 2012 se pohybuje kolem 3 %, přestože za první dva měsíce roku 2012 došlo k propadu růstu průmyslové výroby oproti srovnatelnému období roku 2011 o téměř 10 %. Výše inflace se odhaduje v roce 2012 něco kolem 2 %. Inflace za leden 2012 dosáhla úrovně 2,5 %.

Zahraničně obchodní obrát BA se světem v roce 2011 činil 11,9 mld. EUR (z toho vývoz 4,1 mld. EUR a dovoz 7,8 mld. EUR), což je o 15,9 % a 14 % více než v roce 2010. Deficit ve výši 3,65 mld. EUR byl vyšší o 12 % oproti 2010. Pokrytí dovozu vývozem se dostalo na úroveň 53 %. Největšími obchodními partnery u dovozu jsou země bývalé Jugoslávie Chorvatsko, Srbsko a Slovinsko a u vývozu Německo, Chorvatsko a Srbsko. Podíl České republiky na dovozu činí 1,62 % celkového dovozu a u vývozu je podíl České republiky minimální až zanedbatelný.

Nejvýznamnější vývozní položky BaH v roce 2011 byly: nábytek neželezné kovy rudy a koncentráty rud, železo a ocel.

Nejvýznamnější dovozní položky BaH v roce 2011 byly: ropa a ropné deriváty, osobní vozidla elektrické stroje a zařízení, železo a ocel koks a brikety.

10 největší dovozců z BaH:

Země	Hodnota v EUR	Index 2010/2011
1. Německo	645	+15 %

2. Chorvatsko	634	+15 %
3. Srbsko	531	+12 %
4. Itálie	495	+11 %
5. Slovinsko	367	+9 %
6. Rakousko	320	+7 %
7. UNMIK (Kosovo)	86	+2 %
8. Maďarsko	85	+2 %
9 Turecko	83	+2 %
10. Švýcarsko	80	+2 %

10 největších vývozců do BaH:

Země	Hodnota v EUR	Index 2010/2011
1. Chorvatsko	1 392	+18 %
2. Srbsko	858	+11 %
3 Slovinsko	716	+9 %
4 Německo	715	+9 %
5 Švýcarsko	665	+9 %
6. Itálie	593	+8 %
7. Rakousko	587	+8 %
8. Maďarsko	242	+3 %
9. Turecko	208	+3 %
10. USA	202	+3 %

ZO BaH – Česká Republika 2006–2011 (bh statistika)

Dovoz z ČR Vývoz do ČR

	Hodnota EUR	Hodnota EUR	Pokrytí V/D %
2006	146,3	29,5	20,1
2007	137,1	30,6	22,3
2008	127,7	38,8	30,3
2009	110,8	38,4	34,7
2010	118,8	41,3	34,7
2011	125,2	54,6	43,0

Česká Republika se v roce 2011 umístila podle obrátu na 12. místě s podílem 2 % na celkovém zahraničně obchodním obrátu BaH se světem a u dovozu s podílem 1,62 % se umístila po USA a Turecku rovněž na 12. místě. Pokrytí dovozu vývozem dosáhlo u České Republiky výše 43 %.

Podle bosenských statistik ZO obrát mezi BaH a Českou Republikou dosáhl v roce 2011 179,7 mil. EUR
Vývoz 54,6 mil. EUR, Dovoz 125,2 mil. EUR.

Podle českých statistik ZO obrát mezi Českou Republikou a BaH dosáhl v roce 2011 202,6 mil. EUR
Vývoz 143,4 mil. EUR, Dovoz 59,2 mil. EUR a suficit vzájemného obchodu dosáhl 184,2 mil. EUR. V případě BaH se tak statistiky u obrátu téměř shodují a u vývozu/dovozu jsou marginální odchylky.

Dne 13. dubna 2011 proběhl v Sarajevu ve spolupráci ZÚ Sarajevo s Delegací EU za účasti celkem 63 hostů z řad zástupců státních institucí, starostů a místostarostů měst a obcí z Republiky srbské v BA a Federace BA (osobně přítomno 12 starostů) projekt ekonomické diplomacie MZV ČR pro rok 2011 s názvem „Prezentace českých dodavatelů vodní a teplárenské technologie včetně předání zkušeností při sjednocení bh legislativy v oblasti vodního hospodářství a teplárenství se standardy EU“. Během prezentace byly představeny výrobní a dodavatelské možnosti českých společností VHS Brno a.s., Vodní zdroje Praha a.s. a GeoTest Brno a.s., ze sektoru vodního hospodářství a teplárenství včetně zkušeností z oblasti ochrany zdrojů pitné vody a pomoci při sjednocování legislativy se standardy EU. Projekt zaznamenal mimořádný úspěch u starostů měst a obcí a umožnil navázání přímých osobních kontaktů, které budou využity pro komerční aktivity těchto firem na bh trhu.

V rámci ZRS v gesci MPO a programu „Aid for Trade“ pro rok 2011 proběhla dne 10. října 2011 v prostorách Delegace EU v Sarajevu za úzké spolupráce ZÚ Sarajevo s Delegací EU druhá část projektu a prezentace společností UNIT/VEXIM Praha pod názvem „Waste Management Systems“ v rámci programu MPO „Aid for Trade“ pro rok 2011. Prezentace se zúčastnili zástupci příslušných ministerstev, Asociace podniků pro obalovou techniku a zpracování obalového odpadu, zástupci všech 10 kantonů Federace BA a komunálních podniků větších municipalit. Celkem bylo semináře/workshopu přítomno 38 účastníků z Federace BA. Je nutno podotknout, že seminář/workshop byl opakován druhý den tj. 11. října 2011. v Republice srbské v BA v Banja Luce a to na žádost srbské strany s ohledem na zajištění maximálního množství účastníků z bosensko-srbské strany.

4.2. Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let (HDP/obyv., vývoj objemu HDP, podíl odvětví na tvorbě HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
HDP (mld. EUR)	9,3	10,5	11,6	12,6	12,2	12,5	*
HDP na osobu (EUR)	2 417	2 731	3 020	3 287	3 187	3 258	*
Reálný růst HDP (v %)	6,7	7,1	8,9	5,7	-3	0,7	1,5-2*
Inflace (průměr v %)	2,1	6,1	4,9	1,8	-0,4	2,1	3,7
Nezaměstnanost (v % dle ILO)	31,1	30,0	28,0	29,0	24,1	27,2	27
Vývoz (v mil. EUR)	2 897	2 690	3 035	3 521	2 827,6	3 730	4 310
Dovoz (v mil. EUR)	6 455	6 093	7 106	8 341	6 313	6 886	7 733
Devizové rezervy (mil. EUR)	2 160	2 787	3 424	3 219	3 176	3 301	3 272
Zahraniční dluh (mld. EUR)	2,21	2,07	2,03	2,14	2,66	2,90	3,25
Devizový kurz (EUR/BAM)	1,95583	1,95583	1,95583	1,95583	1,95583	1,95583	1,95583
FDI (v mil. EUR – kumulovaně)	320	564	1.628	701	452	359	200
FDI (příspěvek)	4,2	5,8	14,7	5,6	3,7	2,8	1,8

k růstu HDP (%)							
-----------------	--	--	--	--	--	--	--

* uvedená data nejsou ještě k dispozici

4.3. Průmysl – struktura, tempo růstu, nosné obory

Průmyslová výroba v roce 2011 zaznamenala v celé BaH růst o 5,6 % (2,5 % ve FBaH a 4,7 % v RS). Růst byl zaznamenán u výroby uhlí, rafinovaných minerálních látek a nukleárního paliva, v gumárenském a plastovém průmyslu, ve strojírenství, ve výrobě elektrických a optických zařízení, u dřevozpracujícího průmyslu, výroby dopravních zařízení, v textilním průmyslu. Naopak výroba poklesla v chemickém průmyslu, v kovovýrobě, v potravinářském průmyslu a v kožedělném průmyslu. Enormní pokles byl zaznamenán u kapitálových výrob, zatímco výroba meziproductů vzrostla. I nadále se však ve velkých problémech nachází zpracovatelský průmysl zejména stavebnictví, kde recese způsobila pokles počtu zakázek v roce 2011 až o 40 %, což měla za důsledek růst dokončených staveb ve stavebnictví za rok 2011 pouze o 2 %. V roce 2012 se odhaduje růst cca o 4 %.

Očekávaný růst průmyslové výroby v roce 2012 se pohybuje kolem 3 %, přestože za první dva měsíce roku 2012 došlo k propadu růstu průmyslové výroby oproti srovnatelnému období loňského roku o téměř 10 %. Výše inflace se odhaduje v roce 2012 něco kolem 2 %. Inflace za leden 2012 dosáhla úrovně 2,5 %.

Hlavní průmyslové sektory v Bosně a Hercegovině:

Těžba a hutnictví železa a barevných kovů:

Na území BaH se nacházejí hospodářsky významná ložiska železa, manganu, niklu, kobaltu, chromu, olova, zinku, antimonu a bauxitu. Těžební a zpracovatelské kapacity se nacházejí v okolí Zenice, Mostaru, Jajce, Banja Luky a především Tuzly, kde se těží rovněž kamenná sůl, kamenné uhlí a vysokoprocenní vápenec pro výrobu stavebních hmot. Zpracovatelské závody, z nichž největší jsou Unis Pobjeda v Goražde, Krajina metal v Bihači a FEAL Široki Brijeg, vyrábí hliníkové profily, ocelové dráty, jeřáby, nářadí, válcované plechy a hutní druhovýrobky. Pozitivní vývoj v klíčových světových ekonomikách z poslední doby se podle ekonomických analytiků odrazí v BaH právě na hutnickém a kovo zpracovatelském průmyslu, které patří v BaH k nejdůležitějším.

Strojírenství:

Automobilka Volkswagen Group ve Vogošči ukončila kompletaci automobilů značek Audi, Škoda a VW v roce 2007. V BaH se nachází několik automotive závodů, které vyrábějí komponenty pro světové značky jako Audi, BMW, Fiat atd. Dále se v BaH vyrábí především elektromotory, transformátory, kompresory, hydraulické přístroje, zemědělská technika, elektrorozvody a sloupky dálkového vedení.

Energetický sektor BaH

Charakteristika energetické situace v Bosně a Hercegovině z hlediska zdrojů a spotřeby:

Ropa a plyn

V letech 1963 až 1991 probíhaly v BaH rozsáhlé ropné a geologické průzkumy zejména prostřednictvím sarajevské společnosti Energoinvest, záhřebské INA-Naftaplin a zahraničních společností AMOCO, EXLOG, GECO, ECL a jiných. Na základě současně známé úrovně výsledků těchto průzkumů, se v oblasti severovýchodní Bosny odhadují zásoby surové ropy na 355 milionů barelů, což odpovídá cca 50 milionům tun. Tyto výsledky odůvodňují další průzkumy v budoucnu, neboť existují reálné možnosti nalezení bohatých ropných ložisek. S ohledem na nedostatek finančních prostředků těžba ropy v současné době prakticky neexistuje a BaH je téměř stoprocentně závislá na dovozu ropy, která se zpracovává ve dvou rafinériích na území Republiky Srbské: palivářská rafinérie Oil Refinery Bosanski Brod (severní hranice s Chorvatskem) a olejářská rafinérie Lube Refinery Modriča (východně cca 40 km od Bosanského Brodu).

Obě společnosti, společně s distribuční společností „Petrol“, Banja Luka, byly v únoru 2008 privatizovány ruskou společností „Zaruběžněft“ resp. její dceřinou společností „Neftegazinkor“, která se stala majoritním akcionářem všech tří společností.

V rafinérii v Bosanském Brodu jsou v provozu 2 technologické linky s max. možnou kapacitou zpracování 4 320 000 tun ropy/ročně (stará linka 1 320 000 tun/ročně s minimálním provozem, nová linka s kapacitou 3 000 000 tun/ročně byla uvedena do provozu v roce 1991). Současná kapacita, po rekonstrukci olejářské rafinérie Lube Refinery Modriča, která byla provedena již ruským vlastníkem ihned po privatizaci, je 60 000 tun olejového destilátu, z něhož se vyrábí kolem 45 000 tun základních řad motorových olejů včetně maziv a 15 000 tun tvrdého a měkkého parafínu. Olejářská rafinérie Lube Refinery Modriča má maximální výrobní kapacitu až 150 000 tun olejů a maziv.

Koncem února 2012 navštívilo vedení „Zaruběžněftu“ společně s velvyslancem Ruské Federace v BaH Bocanem Charčenkem Předsedu Rady ministrů BaH Nikolu Špiriče a během pohovorů informovali o záměru této společnosti investovat do roku 2015 do sektoru zpracování ropy a ropných derivátů až 1 mld. EUR. Konečným cílem je do roku 2015 dosáhnout max. kapacity rafinérie a zpracovávat 4,2 mil. tun ropy/ročně. Nikola Špirič prohlásil, že ambice Zaruběžněftu budou mít plnou podporu vlády RS i Rady ministrů BaH.

V Chorvatsku (přístav Ploče v jižní Dalmácii) má bh společnost Terminali Federacije d.d., Sarajevo společnou bh/horvatskou dceřinou společnost na skladování a zpracování ropných produktů s max. kapacitou 80 000 m³ ropy/ročně. V současné době však běží spor o vlastnictví společnosti, využívaná kapacita terminálu je na minimální úrovni.

Celková spotřeba ropných výrobků v BaH se odhaduje na úrovni cca 1 500 000 tun a dovozy ropných derivátů jsou realizovány ze sousedních zemí Chorvatska, Srbska, ČH a Maďarska. Nejvíce spotřeby jde na sektor dopravy 70 %, průmysl 12 %, domácnosti 10 %, zemědělství 8 % a služby 2 %.

V roce 2012 se předpokládá zpracování ropy na úrovni 1 200 000 tun, což je o 10 % více než v roce 2009. Spotřeba v RS bude na úrovni 630 000 tun, což bude plně kryto z rafinérie v Bosanském Brodu. Zbytek bude dodán do FBaH a exportován především do sousedních zemí. V roce 2010 bylo v RS spotřebováno 650 000 tun ropných derivátů, z toho 455 000 tun z domácích zdrojů a 195 000 tun z dovozu. Dodávky do FBaH představovaly 195 000 tun derivátů a vývoz činil 160 000 tun.

Distribuční síť:

V BaH je v současné době v provozu 800 benzinových pump, z nichž nejvíce provozuje, stejně jako v předválečném období, chorvatská firma INA Zagreb prostřednictvím svých dceřiných společností Holdina Sarajevo, Interna Mostar a Energopetrol, Sarajevo. Z hlediska konkurenceschopnosti, nákladů a ziskovosti je toto množství neúměrně vysoké, neboť mnoho pump je provozováno pouze s minimální marží. Každý rok proto končí z tohoto důvodu provoz desítky benzinových pump.

Společnost „Energopetrol“, Sarajevo obhospodařuje v současné době na území BaH 88 benzinových pump pod značkou „Zovko“. V současné době je majitelem Energopetrolu chorvatsko-maďarské konsorcium INA/MOL na základě dohody s Vládou FBaH. Spekuluje se o tom, že vláda FBaH se snaží od dohody odstoupit a následně vypsát nový mezinárodní tendr na jeho privatizaci. Obě strany se navzájem obviňují z nedodržení podmínek dohody. Situace je proto nepřehledná a v současné době nejasná. V každém případě však je dohoda doposud v platnosti. Podle posledních informací z médií má o převzetí aktivit INA/MOL zájem ruský „Zaruběžněft“, který hodlá v případě úspěchu rozšířit síť benzinových pump Energopetrolu z dosavadních 88 na celkem 160 pump. Eventuelní převzetí majoritního balíku akcií Energopetrolu by ruský vlastník přirozenou cestou téměř ovládl jak maloprodej, tak velkoprodej ropných produktů na celém území BaH.

Plyn:

Bosna a Hercegovina nemá vlastní zdroje přírodního plynu. Zásobování tímto energentem je zcela závislé na dovozu. V současné době se plyn dováží z pouze jediného zdroje – Ruska, a to jedinou dopravní cestou – plynovodem na trase Ukrajina – Maďarsko – Srbsko (Šelak hraniční bod BaH poblíž města Zvornik). Tento jediný plynovod pokračuje ve směru Kladanj – Olovo – Sarajevo – Visoko – Kakanj – Zenica. Celková délka plynovodu je 194 km, jeho projektovaná kapacita je 10 mld. m³/ročně. Roční spotřeba přírodního plynu je na úrovni cca 316 mil. m³ (údaj r. 2007). Současná smluvně zajištěná pronajatá kapacita plynovodu pro potřeby BaH činí 750 mil. m³, odhad skutečných dovozů je na úrovni

300–500 mil. m³. Předpokládaná potřeba přírodního plynu v BaH v roce 2020 stoupne na úroveň až 1 407,3 m³, z toho 863 mil. m³ ve FBaH, 519 mil. m³ v RS a 25,2 mil. m³ v Distriktu Brčko.

Vláda BaH plánuje výstavbu nového plynovodu Bosanski Brod – Zenica v hodnotě cca 50 mil. EUR, kterým by došlo k napojení na plynovodní síť v Chorvatsku. Financování plynovodu je dohodnuto s EBRD. Mezi entitními vládami FBaH a RS existuje již delší dobu o výstavbě dohoda, podle níž by úsek Zenica – Doboj zabezpečila FBaH a úsek Doboj – Bosanski Brod včetně odbočky do Banja Luky RS. Z důvodu nedostatku finančních prostředků jsou však všechny projekty dočasně pozastaveny. Navíc existují určité náznaky, že RS má v úmyslu postavit vlastní plynovod tzv. „Projekt Sava“ bez účasti FBaH, který předpokládá výstavbu plynovodu vedoucího od města Bosanski Novi na ch/rs hranici do města Zvodnil na sr/rs hranici. Tím by se plynovod zcela vyhnul území FBaH. Podle odborníků se jedná o velmi drahý a nerentabilní projekt, protože plynovod má vést údolím řeky Bosny, kde není rozvinutý průmysl a hustota osídlení nemůže zajistit dostatečnou spotřebu plynu. Vedení BH Gas má v úmyslu projednat s RS porovnání a ekonomickou rentabilitu obou projektů, aby bylo zcela jasné, který projekt je lepší a pro BaH potřebnější. Kromě ekonomických faktorů však v této otázce bude důležitý i vnitro politický vývoj i zahraničně politické aspekty. „Projekt Sava“ podle zdrojů z RS podporuje i společnost Gazprom.

Na rozdíl od některých zemí regionu BaH nedisponuje ani žádnými rezervními zásobníky plynu, které by v případě potřeby zabezpečily alespoň na krátkou dobu eventuelní výpadky dodávek. Plánovala se výstavba zásobníků v oblasti města Tuzla u obce Tetina, ale z důvodu nedostatku finančních prostředků byla výstavba zatím pozastavena. K výstavbě vlastního zásobníku není BaH tlačena ani SAD, neboť ta stanoví pouze povinné rezervy nafty a ropných derivátů nikoliv plynu

Státní společnost BH Gas (hlavní distributor v zemi), ale uzavřela již počátkem léta 2009 s německým energetickým koncernem E.ON dohodu o zásobování plynu pro výjimečné situace. E.ON se zavázal plynule zásobovat veškeré potřeby BaH ze svých zásobníků v SRN a Evropě. Navíc dohoda garantuje ceny trhu, které jsou přizpůsobeny bh trhu.

BaH dluží Ruské Federaci za dodávky plynu kumulovaně od roku 1992–2005 celkem 104,8 mil. USD, který není přes několikaleté jednání s Ruskou Federací doposud uhrazen. S cílem postupně kumulovat finanční prostředky na splacení tohoto dluhu bylo rozhodnuto ve FBaH (bohužel nikoliv v RS) o zavedení zvláštní daně za m³ plynu, který bude určen pouze pro účel splacení tohoto dluhu.

Průmysl oděvní, kožedělný a obuvnický:

Je to sektor s dlouholetou tradicí, jehož výrobky BaH vyváží převážně do Německa a Itálie. Sektor se nyní nachází v procesu modernizace a zavádění nových technologií. Vyrábí se vlněné, syntetické i kombinované tkaniny, všechny druhy obuvi, vlněná konfekce, povlečení, kožená i textilní galanterie, módní i sportovní oblečení. Výrobní závody jsou převážně malé, zaměstnávají mezi 50 a 80 zaměstnanci. Největším podnikem v sektoru jsou bavlnářské závody v Mostaru, které byly na podzim 2003 prodány norskému investorovi.

Průmysl dřevozpracující a papírenský:

Lesní půda tvoří 53 % území BaH a dřevo je tudíž považováno za jedno z největších přírodních bohatství BaH. I když nejsou zpracovatelské kapacity zdaleka plně využity, každoroční těžba dřeva se odhaduje na dva miliony m³. Převážná část dřeva se ale vyváží v neopracovaném stavu, rozsáhlá je ilegální těžba dřeva na vývoz.

Výroba nábytku je jedním z neúspěšnějších vývozních odvětví BaH, dále se vyrábí stavební komponenty, parkety a podlahoviny, dřevěné obaly.

Papírenství produkuje obalové materiály, pytle, toaletní papír a celulózu, i když se odhaduje, že zpracovatelské kapacity tohoto odvětví jsou využity maximálně na 15–20 %.

4.4. Stavebnictví

Sektor stavebnictví byl v roce 2011 jedním z nejvíce zasažených sektorů bh hospodářství v důsledku globální celosvětové krize. Recese způsobila pokles počtu zakázek v roce 2011 až o 30 %, což měla za

důsledek růst dokončených staveb ve stavebnictví za rok 2011 pouze o 2 %. V roce 2012 se odhaduje růst cca o 4 %.

Hlavním nově budovaným objektem je pokračující výstavba dosud v zemi jediné dálnice ze Sarajeva směrem na severozápad k městu Zenica. V roce 2009 bylo uvedeno do provozu dalších 6,2 km (před město Kakanj) celkem tedy 39 km. V roce 2011 byl uveden do provozu úsek v délce 26 km v RS na trase Banja Luka – Doboj. Práce pokračovaly po celý loňský rok, především v závislosti na dostupnosti finančních prostředků (právě kvůli jejich nedostatku z důvodu napjatosti federálního rozpočtu) došlo k velkým zpožděním výstavby a podle posledních informací by celá dálnice v důsledku nedostatků financí měla být dohotovena až v roce 2013–2014. Plánují se nové dálniční úseky jak ve FBaH, tak RS, zejména v souvislosti s výstavbou evropského dálničního koridoru Vc.

Oproti roku 2010 lze podle výsledků z konce roku 2011 a začátku roku 2012 konstatovat, že i přes stále panující těžkou situaci ve stavebnictví, se objevují první známky toho, že se blýská na lepší časy, které jsou výsledkem zlepšující se situace v průmyslu a ekonomice. Největší naděje vkládají bh stavební společnosti do výstavby velkých infrastrukturálních projektů v silniční dopravě hlavně pak dálnic na koridoru Vc. BA má k dispozici na účtech přes 1 mld. EUR finančních prostředků mezinárodních finančních institucí EBRD, EIB určených právě na výstavbu koridoru Vc. V současné době se staví úsek Kakanj – Zenica, očekává se zahájení prací v oblasti Počitelja, od Vlakova do Tarčina jižně od Sarajeva i zahájení výstavby úseku k severní hranici s Chorvatskem. Mnoho nadějí se vkládá rovněž návratu bh stavbařů do Libye po ukončení války, kde bh stavbaři opustily stavby v hodnotě více než 100 mil. EUR. Bh stavbaři působí nyní hlavně v Evropě, přičemž podíl stavebních objednávek ve II. čtvrtletí 2011 byl následující: 46,9 % Německo, 19,3 % Černá Hora, 21,7 % Srbsko, 7,2 % Albánie, 3,6 % Chorvatsko, následují Itálie a Slovinsko. Bh stavební společnosti se však pokoušejí cestou vytvářením konsorcií proniknout i na perspektivní trhy Blízkého Východu nebo Afriky (Saúdské Arábie či Etiopie), kde např. firma Energoinvest získala nedávno kontrakt v hodnotě 45 mil. USD. Pozitivním jevem je skutečnost, že se zvyšuje úvěrová angažovanost bankovního sektoru a ochota profinancovat velké infrastrukturální stavby a kontrakty (Hypo Alpe-Adria banka).

4.5. Zemědělství – vývoj, struktura

Vzhledem k hornatosti území BaH je v zemědělství zastoupena především živočišná výroba, chov skotu, ovcí a koz na mléko i na maso, drůbeže, místy (zejména v RS) i chov vepřů. Roční výroba mléka činí cca 225 milionů litrů. Základem zemědělství v BaH jsou velmi malé farmy, kdy 65 % farmářů vlastní méně než 3,5 ha a má nanejvýše 3 krávy. Velikost farem je ovšem limitujícím faktorem pro jejich efektivní uplatnění na trhu.

V přehradních nádržích na řekách se chovají pstruzi a další sladkovodní ryby. Mezi vývozní artikly patří mimo jiné minerální vody, vína (Žilavka a Blatina), sýry, ovoce a výrobky z něj.

Z rostlinné výroby je významné pěstování ovoce (švestky, hrušky, meruňky a broskve), lesních plodů a hroznů, bytí vinice a sady byly značně poškozeny válečnými událostmi. Příznivější podmínky pro rostlinnou výrobu jsou v severní nížinné části Bosny, kde se pěstuje kukuřice, pšenice, píce, technické plodiny (slunečnice, sója), a rovněž na jihu v Hercegovině (ovocnářství – broskve). Pěstuje se rovněž tabák a chmel. Bosna a Hercegovina je v obilí nesoběstačná.

Mezi překážky optimálního rozvoje rezortu patří rozsáhlé zaminování terénu, roztržitost řízení (na entitní a ve FBaH i na kantonální úrovni, celostátní instituce neexistují – s výjimkou „Státní veterinární správy“ – nebo teprve vznikají za prudkých kompetenčních sporů), neexistence celostátního katastru nemovitostí, přetrvávající kolektivní vlastnictví nejlepších pozemků a rozdrobenost soukromých farem.

4.6. Služby

Turistika a pohostinství:

BaH má velký zájem o rozvoj infrastruktury v oblasti cestovního ruchu a turistiky, především zimní. Počty turistů však nadále kolísají. Agentura na podporu investic FIPA vydala nemalé prostředky (v řádu milionů amerických dolarů) na výrobu a emitování na významných zahraničních televizních kanálech, především CNN, několika propagačních spotů, které představují Bosnu a Hercegovinu jako atraktivní turistickou

destinaci (a současně, přirozeně, vhodné místo k zahraničním investicím). Zahraniční návštěvníci Bosny a Hercegoviny se i nadále rekrutují nejvíce ze zemí bývalé SFRJ, tj. Srbska a Černé Hory, Chorvatska, Slovinska (návštěvníci z těchto zemí jsou však většinou podnikatelé) a Makedonie. Zatímco domácí turisté dávali přednost lázeňským místům, zahraniční většinou upřednostňovali pobyt v horských střediscích.

Podíl státního vlastnictví kapitálu v turistických zařízeních patří v BaH k nejnižším ze všech sektorů v zemi. Proces (majetkové i věcné) restrukturalizace dává své pozitivní výsledky; nicméně nedostatečná a neadekvátní úroveň dopravní infrastruktury vážně omezuje rozvoj turistiky.

BaH v roce 2011 navštívilo celkem 686 350 turistů, což je o 11,6 % více než v roce 2010. Z tohoto množství bylo 51,5 % zahraničních a 48 % domácích turistů. Uskutečnilo se celkem 1 450 236 noclehů, což je o 13,7 % více než v roce 2010. V průměru turisté zůstali v BaH 2,4 noci, z toho 2,6 % domácí a 2,2 % zahraniční. Nejvíce přenocování připadá na turisty ze Srbska, Chorvatska, Slovinska, Polska, Itálie a Turecka. Nejvíce návštěvníků přilákalo hlavní město Sarajevo, Mostar, Banja Luka, Visegrád atd..

V červenci 2011 byl zaznamenán příliv 71 707 zahraničních turistů, což je o 1,3 % méně oproti červnu 2011, ale o 9,1 % více oproti červenci 2010.

Maloobchod:

Globální finanční a hospodářská krize postihla samozřejmě i sektor maloobchodu, kde od začátku roku jsou zaznamenány propady maloobchodního obrátu ve všech segmentech tohoto sektoru, obrát v roce 2011 vzrostl o 12 % oproti roku 2010.

Maloobchodní síť je v BaH i nadále značně segmentarizovaná; více než 35 % celkového maloobchodního obrátu realizovalo sedm největších maloobchodních firem: Interex, VFkomerc, Tropic Centar, Bingo, Mercator, Omega a Merkur. Jsou to společnosti, které se soustředí především na prodej rychloobrátkového spotřebního zboží.

4.7. Infrastruktura (doprava, telekomunikace, energetika – z toho jaderná)

Doprava:

Rezort dopravy sehrál v rozvoji národního hospodářství Bosny a Hercegoviny roce 2011 další pozitivní úlohu. Do infrastruktury související s dopravou byly vloženy značné prostředky; jednalo se zejména o realizaci (části) projektů výstavby rychlostní komunikace Banja Luka – Gradiška (v Republice srbské na severu země) a dalšího úseku dálnice Sarajevo – Zenica (ve Federaci Bosny a Hercegoviny) a zahájení výstavby jejího pokračování na trase panevropského koridoru Vc. Byla zahájena modernizace i několika dalších komunikací I. třídy.

Přeprava zboží po železnici zaznamenala mírný pokles ve srovnání s předchozím rokem. Tohoto poklesu bylo dosaženo zejména kvůli nižším výkonům zejména ve zpracovatelském a těžebním průmyslu. Několik firem intenzivně využívá chorvatský námořní přístav Ploče ve střední Dalmácii (mezi Splitem a Dubrovnikem): jsou to především společnosti z chemického a kovozpracujícího průmyslu, jmenovitě Tuzla Hemijska Industrija, Mittal Steel Zenica, doly v Zenici, Tuzle a Milićích, firma Aluminij Mostar, která naplňuje až 60 % kapacit přístavu, atd.

Osobní železniční doprava již řadu let stagnuje v obou entitách.

Dopravní infrastruktura:

Ministerstvo spojů a dopravy Bosny a Hercegoviny schválilo trasu **dálnice na koridoru Vc**. Celková projektovaná délka je 340 km, z čehož 75,5 kilometrů představují tunely a 33 kilometrů mosty.

Již v listopadu 2005 proběhla v Sarajevu Mezinárodní finanční a odborná konference o výstavbě dálnice na koridoru Vc (INFECO – International Financial and Expert Conference on Corridor Vc Motorway).

Dálnice na koridoru Vc – Budapešť – Osijek – Sarajevo – Ploče – by měla procházet Maďarskem v délce 220 km, Chorvatskem 110 km a územím BaH v celkové délce 337 kilometrů. Na severní bh-chorvatské hranici začíná trasa dálnice v místě Svilaj (mezi městy Bosanski Brod a Bosanski Šamac), projekt předpokládá, že bh území na jihu opustí dálnice v místě Zvirovići jihozápadně od bh poutního místa Međugorje a do Chorvatska se vrátí nad přístavem Ploče. Základním posláním této komunikace je (přímé) spojení maďarského území se středním Jadranem. V současné době probíhají diskuze o vedení trasy v hercegovinském prostoru, který původně počítal s trasou vedoucí v blízkosti historických měst Blagaj i Počitelj. Na vládu jsou vyvíjeny silné tlaky, aby trasa vedla mimo území těchto měst tak, aby stavba neohrozila kulturně historický ráz této oblasti.

Problematickým bodem je zajištění finančního krytí projektu. Dosud ovšem nebyla ani vypracována kompletní dokumentace k celému projektu. Perspektivní účast českých subjektů ať už přímo či formou spoluúčasti (konzorcia, subdodavatelské vztahy) je vítána. Zájemcům o další detailnější informace doporučuje ZÚ Sarajevo návštěvu webové stránky www.mkt.gov.ba/infeco.

Přímá letecká linka ČSA Praha – Sarajevo, která od 27. 3. 2005 létala šestkrát týdně, byla z ekonomických důvodů (podle vyjádření ČSA) k 10. lednu 2007 zrušena, takže žádná destinace v BaH (kde existují 4 letiště s mezinárodním statutem – vedle Sarajeva ještě v Banja Luce, Tuzle a Mostaru) není aktuálně z ČR letecky dosažitelná přímo. V červnu 2009 bylo na krátký čas zahájeno přímé letecké spojení bh leteckou společností Bosnian Airlines, ale ani ne po dvou měsících provozu, byla z důvodů nízkého vytížení zrušena.

Energetika:

Bosna a Hercegovina je soběstačná ve výrobě elektrické energie, která se v obou entitách vyrábí jak ve vodních, tak tepelných (výhradně uhelných elektrárnách).

V entitní Federaci Bosny a Hercegoviny je celková instalovaná kapacita energetických zdrojů 1 650 MGW. Roční výroba se pohybuje kolem 7 295 GWh, z toho 1545 GWh z vodních elektráren (Jablanica, Brabovica, Salakovac a malých vodních elektráren) a 5 750 GWh z elektráren termálních – Tuzla (49 %) a Kakanj (30 %). Domácí spotřeba činila v roce 2008 4 827 GWh, zbytek se vyváží.

V entitní Republice srbské je instalovaný výkon vodních a tepelných elektráren (včetně 50% podílu z elektrárny Dubrovnik v Chorvatsku, na niž se polovinou podílí společnost Elektroprivreda Republike Srpske) cca 1 220 MGW z toho 735 MGW tvoří vodní a zbytek 485 MGW tepelné elektrárny.

V BaH existují 3 výrobní a distribuční elektrárenské společnosti: ve FBaH Elektroprivreda BiH a Elektroprivreda HZHB (Elektroprivreda Hrvatske Zajednice Herceg-Bosne) a v RS je to Elektroprivreda RS. Společnosti jsou nezávislé, odpovídají za zásobování elektrickou energií zejména do svých entitních sítí. Všechny společnosti jsou ve vlastnictví entit. Elektroprivreda BiH a Elektroprivreda RS jsou čistými vývozci elektrické energie.

Přenosová soustava vysokého napětí je spravována společností „Elektroprenos“ (Transco), Banja Luka, což je obdoba české společnosti ČEPS, a.s. pro řízení přenosu elektrické energie. V posledním období se společnost stala zdrojem politických sporů ohledně jejího vedení a účtování různých cen zákazníkům do entit a Distriktu Brčko. V důsledku těchto třenic byly v minulém roce dokonce zablokovány některé účty a určitou dobu neprobíhaly plánované investiční akce. Začátkem tohoto roku však došlo k politické dohodě a následnému odblokování těchto účtů, takže Elektroprenos začíná opět normálně fungovat.

Čínský velvyslanec v BaH Liu Benzin při návštěvě distriktu Brčko v roce 2011 avizoval záměr ČLR investovat v příštích letech do sektoru energetiky, konkrétně do termo a hydroelektráren. Dá se tedy očekávat, že Čína bude jedním z vážných potencionálních partnerů při zahájení dlouho očekávané privatizace tohoto sektoru. Čínská strana připravuje výstavbu elektrárny v obci Stanari v Republice srbské v BaH. Ruský investor avizoval rozsáhlou investici do dolů a elektrárny Ugljevik v Republice srbské v BaH.

Dne 16. května 2007 podepsala v Gacku (RS) společnost ČEZ a.s. dohodu s Elektroprivredou RS o zahraniční investici české firmy na úrovni 1,4 mld. EUR do výstavby nové moderní tepelné elektrárny Gacko II. o plánovaném výkonu 600–700 MW, dále do rekonstrukce stávající tepelné elektrárny Gacko I. v téže lokalitě a rozvoje přilehlého uhelného dolu. S ohledem na nedodržení podmínek původní smlouvy

ze strany srbského partnera došlo ke sporu, který v současné době řeší mezinárodní arbitráž ve Vídni. V důsledku sporu nedošlo k uvolnění plánovaných prostředků pro investici.

Od 1. 1. 2010 společnosti Elektroprivreda, Sarajevo integrovala 7 bh dolů a stala se tak největším podnikem v BaH s celkovým počtem 16 000 zaměstnanců, z toho je 12 000 horníků. V příštích letech má dojít k rychlé a efektivní modernizaci těchto dolů a zlepšení podmínek práce v nich. Do převzatých dolů se totiž neinvestovalo desítky let. Proto vláda FBaH hodlá v příštích 5–10 letech proinvestovat více peněz než do nich bylo vloženo za posledních 30 let. Musí rovněž dojít k razantnímu snížení zaměstnanců z 12 000 na 8 000 během příštích 2–3 let.

Telekomunikace:

Komunikační regulační agentura BaH (CRA) předala koncem roku 2004 třem bh společnostem licence operátorů mobilní telefonie. Jsou to BH Telekom, HT Mostar a Telekom Republike Srpske. Podle licenční smlouvy musí každý ze tří operátorů za licenci zaplatit v následujících deseti letech 140 milionů BAM (v kursu 1 EUR = 1,95583 BAM).

Největší srbský telefonní operátor, firma „Telekom Srbija“ se stal majitelem (dlouhodobě) nejúspěšnější firmy v entitní Republice srbské – společnosti „Telekom Srpske. Telekom Srbija za 65% státní podíl ve firmě Telekom Srpske zaplatila 646 milionů Euro.

Telekom Srpske má cca 630 000 registrovaných účastníků v mobilní síti a 350 000 předplatitelů v pevné telefonii. Internetový provider „Teol“, který je součástí Telekomu Srpske, má cca 31 000 účastníků. Telekom Srpske má celkem 2 748 zaměstnanců. Roční příjmy (s tendencí dalšího výrazného růstu) dosahují cca 200 milionů Euro; roční míra zisku se pohybuje kolem 20 %.

4.8. Přijímaná a poskytovaná rozvojová pomoc

V průběhu a těsně po skončení války byla BaH primárně příjemcem humanitární pomoci. Po skončení bojů následoval do země masový příliv rozvojové pomoci zejména v oblasti rekonstrukce infrastruktury a ubytovacích kapacit pro návrat uprchlíků. Schopnost BaH institucí příliv této pomoci koordinovat či usměrňovat jeho toky byla v této době velmi omezená. Teprve v r. 2010 přešla koordinace aktivit donorů plně do rukou BaH institucí. Hlavním koordinátorem je v současnosti Ministerstvo financí BaH, v jehož rámci přímo působí sekce pro zahraniční rozvojovou spolupráci, která organizuje pravidelné koordináční schůzky donorů a každoročně vydává publikaci Donor Mapping Report (přehled rozvojové pomoci dle jednotlivých sektorů, včetně hodnotového vyjádření a uvedení nejvýznamnějších donorů v daném sektoru).

Trendem v posledních několika letech je postupný odchod donorů, a to jednak v důsledku dosažení určité úrovně poválečné stabilizace a rekonstrukce země, a jednak v důsledku světové ekonomické krize. Přesto však v zemi i nadále působí široké spektrum mezinárodních organizací a rozvojových agentur (Evropská unie, Světová banka, Mezinárodní měnový fond, Evropská banka pro rekonstrukci a rozvoj, OBSE, USAID, JICA, Sida, atd., celkem 14 významných bilaterálních a 6 multilaterálních dárců), jejichž aktivity i přes existenci dárcovského fóra nejsou dostatečně koordinované. Roli hraje rovněž skutečnost, že BaH doposud nemá schválenou celostátní strategii vlastního rozvoje.

Obecnou tendencí mezi bilaterálními donátory je v současné etapě odklon od podporování obnovy a rekonstrukce směrem k podpoře dlouhodobého rozvoje. Přibližně polovina dotázaných donátorů vyjádřila snahu podpořit budování a posilování celostátních institucí a ekonomický rozvoj (včetně rozvoje privátního sektoru) jako dvě hlavní problémové oblasti BaH.

Přehled prostředků (všech dárců), alokovaných na projekty rozvojové spolupráce v BaH v uplynulých třech letech (dle údajů z Donor Mapping Report), ukazuje sestupný trend:

rok	částka (v mil. EUR)
2009	686 997 082

2010	686 997 035
2011	532 127 691

Z částky uvedené za r. 2011 činila bilaterální rozvojová pomoc 99 043 591 mil. EUR a multilaterální rozvojová pomoc 432 841 870 mil. EUR.

Největší procento rozvojové pomoci směřovalo v první polovině 2011 do projektů v oblasti infrastruktury (40 %), ekonomického rozvoje a sociální pomoci (33 %). Sektor dobrého vládnutí a budování institucí obdržel podstatně méně (7 %), následuje předcházení konfliktům (4 %), zdravotnictví (4 %) a zemědělství a lesnictví (3 %). Nejméně financované sektory v minulém období byly ochrana životního prostředí (3 %), místní správa (2 %) a vzdělávání (2 %).

Specifickým trendem v případě BaH je její status potenciálního kandidáta na členství v EU, díky němuž roste v oblasti rozvojové spolupráce pozice EU (reprezentované Evropskou komisí, resp. Delegací Evropské unie v Sarajevu) jako dárce, resp. realizátora projektů v rámci Instrumentu pro předvstupní pomoc (IPA). EU takto v roce 2009 v BaH alokovala prostředky na projekty v hodnotě 49,03 mil. EUR a v roce 2010 již ve výši 73,51 mil. EUR.

K bilaterální rozvojové spolupráci mezi ČR a BaH viz subkapitola 7.7.

5. Finanční a daňový sektor

5.1. Státní rozpočet – příjmy, výdaje, saldo za posledních 5 let

	2006	2007	2008	2009	2010	2011 1.-3.Q
BaH						
Příjmy	801,8	885,0	981	1 086,6	1009,8	692,2
Výdaje	713,3	753,9	876	975,5	996,4	705,8
Saldo	88,5	132	105	111,1	13,4	13,6
FBaH						
Příjmy	5 177,2	5 901,0	6 537,0	6 074,5	6 474,1	4 320,4
Výdaje	4 590,0	5 512,1	6 605,0	6 292,4	6324,5	4 173,0
Saldo	587,2	388,9	-68	217,9	149,6	147
RS						
Příjmy	2.525,6	2 919,1	3 265,0	3 080,2	3 234,6	2 148,1
Výdaje	2 187,5	2 458,9	3 004,0	3 316,6	3 410,5	2 121,0
Saldo	338,1	460,2	261,0	-236,4	175,9	27,1
Distrikt Brčko						
Příjmy	201,0	241,5	237,0	210,8	235,7	158,7
Výdaje	174,3	197,5	187,0	189,8	200,4	130,2
Saldo	26,7	44,0	53,0	21,0	35,3	28,5

Údaje v mil. KM

Konsolidovaná všeobecná bilance vlády

Centrální banka Bosny a Hercegovina provádí konsolidaci rozpočtů různých vládních úrovní od roku 2002. Konsolidovaný rozpočet zahrnuje rozpočty (celostátních) institucí Bosny a Hercegoviny, ústředních vlád obou entit a Brčko Distriktu (včetně mimorozpočtových fondů v obou entitách a kantonech Federace BaH,

ovšem vyjma rozpočtů městských samospráv, silničních správ a projektů s externím financováním na všech vládních úrovních).

Konsolidovaná všeobecná bilance vlády uváděná Mezinárodním měnovým fondem se liší od konsolidace provedené Centrální bankou BaH, která obsahuje dodatečné položky, jako jsou rozpočty místních samospráv, silničních správ a ze zahraničí financovaných projektů.

Netto devizové rezervy Centrální banky Bosny a Hercegoviny (CBBiH) na konci roku 2011 dosáhly výše 6 422,5 mil. KM (3 283,7 mil. EUR).

5.2. Platební bilance (běžný, kapitálový, finanční účet), devizové rezervy (za posledních 5 let)

Platební bilance (v mil. KM)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011 1.-3.Q
I. běžný účet (1+2+3+4)	-3 316	-1 493	-2 731	-3 676	-1 807	-1 498	-662,9
1. zboží	-7 833	-6 661	-8 102	-9 426	-6 662	-6 352	-1 921,4
2. služby	874	1 046	1 136	1 344	1 049	1 027,4	273,2
3. příjmy	740	649	571	800	509,3	491,2	93,1
4. běžné transfery	2 903	3 472	3 664	3 606	3 297	3 334,9	892,2
II. kapitálový a finanční účet (1+2)	2 356	1 257	2 400	3 744	1 781	1 379,9	492,5
1. kapitálový účet	705	457	439	388	347	313,6	68,5
2. finanční účet	1 651	800	1 962	3 356	1 434	1 066,2	184,3

Celková fiskální pozice BaH se v roce 2012 se zlepšuje, neboť celkový výběr nepřímých daní za leden 2012 vykazoval 344,18 mil. KM (176 mil. EUR), což je více o 3,3 % oproti lednu 2011. U přímých daní je situace oproti lednu 2011 ještě lepší, neboť při porovnání se vybralo o 37,1 % více ve FBaH, v hodnotovém vyjádření 41,9 mil KM (21,4 mil. EUR), a v RS o 29,1 % více, v hodnotovém vyjádření 30,4 mil. KM (15,5 mil. EUR).

5.3. Zahraniční zadluženost, dluhová služba

Celkový stav zahraničního dluhu vládního sektoru v Bosně a Hercegovině koncem roku 2011 činil 6 646,4 mil. KM (3 398,25 mil. EUR). Největší část zahraničního dluhu připadá na WB, EIB a Pařížský klub.

Věřitel	Stav k 31. 12. 2010	Stav k 31. 12. 2011
EIB	537,8	704,5
EBRD	427,8	481,5
WB – IBRD5	1 738,5	1 802
EBRD	654,8	692
EDB	35,8	37,1
IFAD	7,8	66,7
Evropská komise	74,3	70,4
EUROFIMA 1)	7,8,	0
Ostatní	14,1	14
Saúdský rozvojový fond	24,4	31,9
Pařížský klub	834,9	825
Japonsko	69,8	72,8
Kuwait	30,8	29
Londýnský klub	599,2	541,8
Ostatní soukromé subjekty	90,6	102,9
Celkem	6 288,8	6 646,4

5.4. Bankovní systém (hlavní banky a pojišťovny)

Centrální banka BaH (CB BaH) byla založena Daytonskou dohodou a zahájila činnost 11. 8. 1997. CB BaH je politicky nezávislou institucí, která působí na celém území státu. Řídí monetární politiku státu za pomoci Měnové rady (Currency Board). Tři základní cíle činnosti Currency Board jsou:

- fixní kurz, který je specifikován zákonem (1 EUR = 1,95583 BAM)
- zajištění dostatku volné měny pro veškeré závazky CB BaH v BAM
- plná konvertibilita všech závazků CB BaH v BAM vůči měně, ke které je BAM pevně vázána, tedy vůči EUR.

Působení Currency Board je ze strany MS pozitivně hodnoceno z hlediska monetární politiky BaH z následujících důvodů:

- BAM je vůči ostatním konvertibilním měnám stabilní
- inflace je nízká a stabilní
- stabilita BAM je důležitým argumentem při lákání zahraničních investic.

BaH trvale zlepšuje komerční bankovní sektor. Reforma v bankovním sektoru pokročila a je ve srovnání s ostatními sektory ekonomiky BaH nejpokročilejší.

Proces privatizace bank je ukončen, z velkých zahraničních bank na bh trhu působí:

- UniCredit
- Hypo Alpe-Adria Bank
- Turkish Ziraat Bank
- BBI
- Raiffeisen Bank
- Hypo Vereins Bank
- Volksbank.

Institucionální vývoj v bankovním sektoru v roce 2008 byl charakterizován četnými iniciativami a úsilím po unifikaci bankovního trhu a přenosem kontroly a bankovní legislativy na (celostátní) úroveň BaH.

Aby bylo možno lépe řídit úvěrová rizika a dodatečně posílit bezpečnost systému bankovních operací, rozhodla Centrální banka Bosny a Hercegoviny vytvořit „Rejstřík velkých dlužníků“, který eviduje právníké i fyzické osoby dlužící významné částky za nesplacené půjčky.

Nejvýznamnějším rysem vývoje v bankovním sektoru i v roce 2009 byl další růst a posilování pozic hlavních „hráčů“ a zostřování konkurenčního boje. V sektoru pokračovaly pozitivní tendence z minulého roku: stabilní růst aktiv, základního jmění bank, zlepšování ukazatelů ziskovosti a efektivity.

Komerční banky:

Komerční banky jsou v Bosně a Hercegovině registrovány podle entitních zákonů o bankách a jejich činnost kontrolují entitní Bankovní agentury. Ke konci roku 2011 působilo v Bosně a Hercegovině celkem 31 komerčních bank, z toho se sídlem ve Federaci BaH 21 a se sídlem v Republice srbské 10 bank.

Seznam komerčních bank ve FBaH: (stav k 31. 12. 2011):

- ABS Banka d.d. Sarajevo
- Bosna Bank International d.d. Sarajevo
- BOR Banka d.d. Sarajevo
- Razvojna banka Federacije BiH d. d. Sarajevo
- Investicijno-komercijalna banka dd Zenica

- FIMA banka d. d. Sarajevo
- ProCredit bank d.d. Sarajevo
- Privredna Banka Sarajevo d.d. Sarajevo
- Postbank d.d. Sarajevo
- Raiffeisen Bank d.d. Sarajevo
- Turkish Ziraat Bank Bosnia d.d.
- NLB Tuzlanska banka d.d. Tuzla
- Union Banka d.d. Sarajevo
- Intesa Sanpaolo banka d. d. Sarajevo
- Vakufska banka d.d. Sarajevo
- VolksbankBH d.d. Sarajevo
- Hypo Alpe Adria Bank d. d. Mostar
- Komercijalon-investiciona banka d. d. Velika Kladuša
- Hercegovačka banka d.d. Mostar
- Una banka d. d. Bihać
- UniCredit Bank d. d. Mostar
- Seznam bank v RS: (stav k 31. 12. 2011):
- Balkan Investment Bank a.d. Banja Luka
- Bobar banka a.d. Bijeljina
- Hypo Alpe-Adria Bank Banja Luka
- UniCredit bank a. d. Banja Luka
- Nova banka a. d. Banja Luka
- Pavlović International Bank a. d. Bijeljina
- NLB Razvojna banka AD Banja Luka
- Volksbank a.d . Banja Luka
- Komercijalna banka a.d. Banja Luka
- IFEK banka a. d. Banja Luka

5.5. Daňový systém

Nepřímé zdanění:

Od 1. 1. 2006 byl v Bosně a Hercegovině zaveden systém daně z přidané hodnoty (DPH bosensky PDV). Daň se vybírá ve všech fázích a stupních výrobního a oběžného cyklu v jednotné výši 17 % pro veškeré zboží i služby. V současné době probíhá odborná debata ohledně eventuálního rozdělení sazby na sníženou pro nezbytné životní potřeby (potravin y a ostatní) a plnou sazbu pro zbytek, případně zvýšení jednotné daně až na 24 %. Zvýšení jednotné daně je však ekonomickými analytiky i ekonomickými ministry odmítáno, neboť by to znamenalo útlum a podvázání ekonomického růstu a zvýšení již tak velké nezaměstnanosti včetně snížení životní úrovně obyvatel země.

Úplné znění Zákona o dani z přidané hodnoty je k dispozici na webové stránce Správy pro nepřímé zdaňování (v místních jazycích: Uprava za indirektno/neizravno oporezivanje, anglicky: Indirect Taxation Administration): www.uino.gov.ba.

Reforma přímých daní:

Zavedení daně z přidané hodnoty – DPH – (od 1. ledna 2006) představuje nejvýznamnější reformu fiskálního systému Bosny a Hercegoviny, která přinesla významné zvýšení přílivu prostředků do rozpočtů. Místní odpovědné úřady využívají příjmy ze zvýšeného výběru DPH ke snížení přímých daní. Tzv. „pracovní“ daně mají být harmonizovány, tj. sníženy, za účelem podpory vytváření nových pracovních míst v soukromém sektoru a k omezení současného velmi rozsáhlého neformálního sektoru v BaH (tj. „šedé ekonomiky“).

Daň z příjmů podniků je rovněž předmětem reformy. Očekává se, že by ve FBaH měla klesnout ze 30 % na 15 % a v RS naopak z 10 % vzrůst na 15 %.

Naplánována je i revize a harmonizace systému odvodů z mezd. V současnosti tyto platby do mimorozpočtových fondů (na důchody a invalidní pojištění, pojištění v nezaměstnanosti, zdravotní pojištění a v RS ještě i do tzv. „Dětského fondu“) v průměru dosahují cca 64 % čisté mzdy ve FBaH a cca 42 % čisté mzdy v RS.

Daňový systém, s výjimkou daně z přidané hodnoty (viz výše), je doposud v kompetenci entit. Obě entity, FBaH a RS, mají vlastní zákony, které upravují přímé daně a daňové sazby. Daňové sazby nejsou mezi FBaH a RS harmonizovány.

6. Zahraniční obchod země

6.1. Obchodní bilance za posledních 5 let – vývoz, dovoz, saldo – tabulka

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Vývoz z BaH	2 703,1	3 108,7	3 521,8	2 817	3 730	4 310
Dovoz do BaH	5 761,3	6 966,4	8 341,2	6 301	6 886	7 733,8
Obrat	8 464,4	10 075,1	11 863	9 118	9 596	12 043,8
Saldo	-3 058,2	-3 897,7	-4 819,4	-3 484	-3 070	-3 423,8
Pokrytí D/V v %	46,9	44,6	42,2	44,71	52,1	53,0

Údaje v mil. EUR

6.2. Teritoriální struktura – postavení v (k) EU

V teritoriální struktuře zahraničního obchodu Bosny a Hercegoviny v roce 2011 nedošlo k žádné podstatné změně. Podíl zemí EU na celkovém ZO obratu BaH činil cca 55 %, podíl zemí CEFTA 34 % a ostatní 11 %. Nejvýznamnějším partnerem ze zemí CEFTA je Chorvatsko, Srbsko a Černá Hora a ze zemí EU Německo, Slovinsko a Itálie.

Postavení k EU:

V roce 2011 tvořily vývozy z BaH do zemí EU přes 56 % celkového vývozu země; dovozy ze zemí EU představovaly téměř 50 % veškerých importů do BaH. Vývoz do zemí CEFTA činil 34 % a dovoz 33 %. Zahraničně-obchodní obrat Bosny a Hercegoviny se členskými zeměmi Evropské unie tak v roce 2011 činil 55 % celkového ZO obratu země se světem. Největšími partnery jsou i nadále sousední země a EU. Přebytek obchodu zaznamenaný z CEFTA u ČR, Albánie, Kosova a Moldavska, z EU zaznamenaný přebytek pouze u Švédska a Litvy.

6.3. Komoditní struktura

V komoditní struktuře vývozu v roce 2011, dominovaly rudy kovů a výrobky z kovů, následovala skupina stroje, dřevo papír a nábytek a minerální paliva. Rozhodující dovozní komoditní skupinou byly strojírenství, elektrická zařízení a kotle, minerální paliva, zemědělství a potraviny a chemické a farmaceutické výrobky.

Komoditní struktura (podle celní nomenklatury) ZO BaH byla v roce 2011 následující (v mil. EUR):

BaH vývoz:

- rudy, kovy a kovové výrobky
- dřevo, papír a nábytek
- minerální paliva a el. energie

- strojírenství, kotle, el. zařízení
- kůže, textil a jejich výrobky
- chemické výrobky

Komodity s největším podílem na vývozu z BaH jsou rudy, kovy a jejich výrobky, dřevo, papír a nábytek a minerální paliva a oleje.

BaH dovoz:

- strojírenské výrobky a zařízení, kotle
- minerální paliva a el. energie
- zemědělské výrobky
- chemické výrobky
- kůže, kožešina, textil a jejich výrobky

Nejvýznamnějšími komoditami dováženými do BaH jsou strojírenské výrobky a ropné produkty.

Největšími vývozními položkami jsou v roce 2011 za prvních osm měsíců u vývozu: rudy, a ocelářské výrobky, kůže, textil, dřevo, papír, nábytek, chemické výrobky, farmaceutické výrobky, strojírenské výrobky jako kotle atd. U dovozu jsou to: minerální paliva, plyn, kůže, textil a textilní výrobky, rudy, ocelářské výrobky atd.

6.4. Dovošní podmínky a dokumenty (po vstupu do EU), celní systém, kontrola vývozu

Vývoz a dovoz BaH a celý celní systém byly postupně přizpůsobeny konceptu a principům organizace WTO. Zákon o celních sazbách vešel v platnost v březnu roku 1998 a dosud je hlavním nástrojem obchodní politiky BaH. Výrobky jsou zahrnuty do nomenklatury SITC. Přestože BaH není dosud členem WTO, dodržuje politiku celní ochrany v souladu se stanovami této organizace. Zákon o zahraničně obchodní politice reguluje základní složky systému na ochranu celního prostoru BaH, práva a povinnosti všech účastníků celního řízení, celní teritoria, celní linie, celní pohraniční zóny, celní dohled, celní sklady a jiné pojmy.

Celní tarify jsou stanoveny v souladu se závazky podle mezinárodních smluv a pravidel WTO. Tarifní sazby se pohybují mezi 0 až 15 %.

Evropská Unie podepsala s Bosnou a Hercegovinou dne 16. června 2008 v Lucemburku Dohodu o stabilizaci a přidružení.

Aplikací Dohody od 1. 1. 2009 byla odstraněna cla na cca 95 % položek celního sazebníku na zboží původem z EU (zbývající cca 5 % jsou položky převážně zemědělského a potravinářského charakteru).

6.5. Ochrana domácího trhu

Tam, kde se uplatňují restriktivní opatření z hlediska objemu dovozu a vývozu, mají být tato opatření postupně omezována a nahrazována celními kvótami, jakmile bude dosažen vládou BaH stanovený limit objemu nebo množství.

6.6. Zóny volného obchodu

Dne 19. 12. 2006 podepsali v Bukurešti zástupci 10 států jihovýchodní Evropy (Albánie, Bosny a Hercegoviny, Bulharska, Černé Hory, Chorvatska, Kosova (UNMIK), Makedonie, Moldavska, Rumunsko a Srbsko) novou Smlouvu o vytvoření Středoevropské zóny volného obchodu (CEFTA). Ta po příslušných ratifikačních procesech, které skončily k 1. 5. 2007, nahradila jak současnou CEFTA (za účasti HR, MK, RO

a BL), tak i síť 31 bilaterálních dohod o volném obchodu uzavřených mezi státy regionu. BL a RO ovšem „novou“ CEFTA opustily již 1. 1. 2007, kdy se staly plnoprávnými členskými státy EU.

BaH vedle Srbska a Černé Hory patřila od počátku jednání o zmíněné Smlouvě ke státům, kterým na jejím uzavření záleželo nejvíce. Uplatňování bilaterálních smluv o volném obchodu v praxi totiž naráželo na nejvíce překážek právě ve vztazích mezi Chorvatskem na jedné straně a Srbskem, Černou Horou a BaH na straně druhé. Smlouva ruší veškeré technické bariéry pro dovoz a vývoz zboží a značně redukuje administrativu včetně procesu certifikace zboží. Pro případné spory o jejím uplatňování stanoví Smlouva obligatorní smírčí a posléze rozhodčí řízení, což bilaterální smlouvy o volném obchodu většinou postrádaly a negativně se to od jara 2005 projevovalo při četných sporech mezi BaH, RCH a (tehdejším) SČH. Smlouva znamená vznik trhu s téměř 30 miliony obyvatel (již bez BG a RO) a plnou liberalizaci nejméně 90 % sortimentu.

Bezcelní průmyslové zóny jsou součástí celního prostoru BaH, kde zboží do nich uložené se nepovažuje za dovezené, pokud není uvolněno do volného oběhu a nepodléhá jiným celním procedurám ani jiné manipulaci, než jaká je stanovena v příslušné celní legislativě. Bezcelní zóny se nacházejí v městských lokalitách Vogošča, Sarajevo, Visoko, Travnik, Lukavac a Mostar.

7. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR

Česká republika se pokusila ihned po ukončení (občanské) války v Bosně a Hercegovině v první polovině 90. let 20. století navázat na vzájemné dobré vztahy z předválečného období. Na jaře 1996 byl v Sarajevu otevřen český zastupitelský úřad.

Jedním z jeho prioritních úkolů byla pomoc českým obchodním a výrobním subjektům při pronikání na bosenský trh. Přes stále přetrvávající problémy (nedostatek kvalitních informací o bh ekonomice, nedostatek volného kapitálu) se daří každoročně český export do BaH zvyšovat a obchodní saldo zůstává nadále vysoce aktivní ve prospěch ČR.

7.1. Smluvní základna

Dne 22. 5. 1998 byla podepsána první bilaterální smlouva mezi ČR a BaH – obchodní dohoda. Dohoda vstoupila v platnost 11. 10. 2001 a byla zveřejněna ve Sbírce zákonů BaH a Sbírce mezinárodních smluv ČR. Její obsah je však neslučitelný se závazky ČR vůči EU, a proto byla její platnost ukončena dohodou stran k 1. 5. 2004. Totéž se týká i následujících smluv: Obchodní a plavební smlouva mezi Republikou Československou a Královstvem Srbským, Chorvatským a Slovinským ze dne 14. 11. 1928 a Ujednání o spolupráci při odhalování případů porušování celních a devizových předpisů mezi ČSSR a SFRJ ze dne 12. 11. 1976. Platnost dalších smluvních dokumentů byla ukončena z téhož důvodu k 1. 5. 2004 jednostrannou výpovědí ze strany ČR. Týká se to: Ujednání o poštovních a telekomunikačních službách mezi ČSSR a SFRJ ze dne 24. 10. 1975, Dodatkové dohody ze dne 10. 4. 1948 k výše zmíněné Obchodní a plavební smlouvě z 14. 11. 1928, Dohody mezi vládou ČSR a vládou FLRJ o spolupráci ve veterinární oblasti ze dne 21. 6. 1957 a Dohody mezi Československou socialistickou republikou a vládou Socialistické republiky Jugoslávie o spolupráci na úseku veterinárním ze dne 16. 6. 1965.

V únoru a březnu 2007 proběhla v Praze a Sarajevu dvě kola expertních jednání o sukcesi do smluv uzavřených právními předchůdci ČR a BaH v letech 1936–1992. Platnost dvaceti smluv byla sukcesí potvrzena, u šesti smluv byla jejich platnost sukcesí ukončena a u deseti smluvních dokumentů bylo oboustranně konstatováno, že již byla jejich platnost ukončena dříve dohodou stran, nebo byly oboustranně považovány za ukončené splněním, nebo byly lokalizovány mimo dnešní území ČR a BaH, případně že nešlo stricto sensu o mezinárodní smlouvy.

Dohoda mezi ČR a BaH o zamezení dvojímu zdanění v oboru daní z příjmu a z majetku byla podepsána v Praze 22. listopadu 2007. Dohoda vstoupila v platnost dne 12. května 2010.

Protokol o dodatku k Dohodě o podpoře a ochraně investic byl podepsán 17. 4. 2002 v Sarajevu. Protokol vstoupil v platnost 3. června 2010. Původní Dohoda o podpoře a ochraně investic vstoupila v platnost na základě vzájemné notifikace dne 30. 5. 2004.

Česká strana se rovněž snaží řešit problém dluhu z dob bývalé SFRJ, zatím ovšem bezúspěšně. Bh strana vyjádřila také zájem uzavřít novou dohodu o spolupráci v dopravě, dohodu o spolupráci v celních otázkách, dohodu o sociálním pojištění (v současné době české MPSV vyvinulo přes ZÚ iniciativu vůči bh straně k podpisu nové dohody, k prvnímu kolu jednání dojde v dubnu 2011 v Praze).

Rovněž se uvažuje o nové dohodě o spolupráci v rostlinolékařské oblasti a v oblasti veterinární, avšak příprava jednání na expertní úrovni se zpožďuje jednak pro nevyjasněnost kompetencí na bh straně, jednak i proto, že probíhá příprava regulace těchto oblastí na úrovni EU.

7.2. Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let – tabulka

	2007	2008	2009	2010	2011
Vývoz z ČR	117 360	133 751	105 495	122 868	143 415

Dovoz do ČR	33 378	34 910	27 094	37 867	59 254
Obrat	150 738	168 661	132 592	160 735	202 669
Saldo	+83 982	+98 841	+78 398	+85 001	84 161

Údaje v tis. EUR

Podle českých statistik se zahraničně obchodní obrat mezi ČR a BA za období leden 2012 zvýšil o 21,7 % na 13,159 mil. EUR, přičemž hlavní podíl na zvýšení obratu má především zvýšený dovoz z BA, který vzrostl za toto období o 150,9 % na 4,552 mil. EUR oproti srovnatelnému období roku 2011. Rovněž český vývoz zaznamenal růst o 10,4 % na 8,607 mil. EUR. I v lednu 2012 má ČR aktivní saldo obchodní bilance ve výši 4,055 mil. EUR.

7.3. Komoditní struktura českého vývozu/dovozu

Vývoz z České republiky do Bosny a Hercegoviny dosáhl za rok 2011 nominální hodnoty 143 415 tisíc EUR a v porovnání se stejným obdobím roku 2010 se zvýšil o 10,7 %. Ve struktuře vývozu dominovaly auta, reaktory, kotle, přístroje, nástroje mechanické, pneumatiky, dřevěná celulóza, papír, sklo, plastické hmoty, živá zvířata, dopravní prostředky (železniční a tramvajové vozy), mycí a saponátové prostředky, ocelářské výrobky a přístroje pro elektronický záznam a reprodukci zvuku a TV obrazu.

Dovoz do České republiky z Bosny a Hercegoviny dosáhl v témže období nominální hodnoty 59 254 tis. EUR a v porovnání se stejným obdobím roku 2010 došlo ke zvýšení o celých 54,7 %. Rozhodující položkou i nadále byly (aglomerované) koncentráty železné rudy, šroty barevných kovů, elektřina. V souvztáznosti k vývozům železářského a ocelářského sortimentu z ČR se jedná o výměnu v rámci skupiny Mittal. Významnější importní artikly představovala statistická skupina „reaktory, kotle, přístroje, nástroje mechanické“; dále (též tradičně) olejové a palivové autofiltry; nové pak obuv, kůže, nábytek, hračky, farmaceutické položky, papír a karton, chemické výrobky atd.

Obrat vzájemné zahraničně-obchodní výměny mezi Českou republikou a Bosnou a Hercegovinou se v roce 2011 ve srovnání s rokem 2010 se zvýšil o 25,7 % (v nominálním vyjádření o 41 463 tisíc EUR). Vysoké aktivní saldo České republiky ve vzájemné výměně s Bosnou a Hercegovinou zůstává i nadále problémem vzájemné výměny zboží. Saldo dosáhlo hodnoty 84 161 EUR.

7.4. Perspektivní položky českého exportu (velikost trhu, podíl domácí výroby a dovozu)

BaH je dovozním trhem. Trvale existují možnosti pro český export. Mezi obory, ve kterých se podařilo českým exportérům prosadit a udržet se na bh trhu, patří strojírenství zejména ze sektoru energetiky, důlní zařízení a stroje, tramvaje, osobní automobily, těžká metalurgie, některé druhy výrobků chemického průmyslu a potravin.

7.5. Firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce

- Společnost TMD-AGS realizovala investiční projekt a provozuje továrnu na výrobu malé zemědělské techniky. Podíl českého kapitálu činí 51 %.
- Společnost PRO.MED.CS přes vlastní zastoupení v Sarajevu dováží léky.
- V Sarajevu působí pobočka společnosti GEOTEST Brno, která se věnuje jednak projektům ZRS, jednak geologickému průzkumu v BaH.
- V Bosně a Hercegovině (v obou entitách) působí menší počet firem, které jsou v zásadě dceřinými společnostmi subjektů registrovaných v ČR. Jedná se zejména o (většinou obchodní) pobočky, které

si zřizují ve své vlasti (i bývalí) občané BaH, kteří (většinou v době válečného konfliktu v BaH v letech 1992–1995) uprchli/přesídlili do ČR.

7.6. Vyhodnocení poptávek v teritoriu po českém zboží, výrobní kooperaci

S postupující liberalizací hospodářského prostředí se trh BaH stále více stává trhem cenovým. České zboží odpovídá kvalitou zdejšími potřebám a je v mnoha případech cenově výhodnější. Jistou nekvantifikovatelnou komparativní výhodou pro zboží české provenience je pokračující afinita všech zdejších etnik k České republice obecně, potažmo k jejím produktům. Tento jev přešel do bh prostředí ještě z dob existence SFRJ, možná však již i z dřívějších dob. Totiž již v éře c.k. mocnářství český živel (střední, zejména úřednický stav) vytvářel pro toto soustátí v BaH vůbec první organizační struktury tehdy moderního, mj. ekonomického, systému.

Zájem o výrobní kooperaci je z bh strany víceméně verbálního charakteru. Bosenský subjekt zpravidla nabízí pro vzájemnou kooperaci výrobní prostory (strojní zařízení i budovy, většinou válkou poničené) a tzv. „levnou pracovní sílu“ (při průměrném měsíčním platu v BaH cca 800 KM). Od partnera očekává vložení kapitálu na znovuzavedení výroby, vybavení a modernizaci strojového parku a organizaci zahraničního obchodu (tzn. nalézt exportní odbytové možnosti).

V roce 2011 evidoval ZÚ v Sarajevu písemné a telefonické dotazy na zboží, služby i na možnosti vyšších forem hospodářské spolupráce mezi ČR a BaH. Poptávky se týkaly následujících komodit: ruční nářadí, traktory, el. motory, ICT a telekomunikace, zemědělské komodity, kůže, nemocniční zařízení, léky, maso, pivo aj.; a rovněž možnosti přepravy, právních informací, vymáhání pohledávek, možností prezentace zboží v ČR či účasti na veletrzích.

7.7. Zahraniční rozvojová spolupráce

Již od roku 2006 dochází ke změnám v systému ZRS, a to jak metodicky, tak v teritoriální orientaci. Vláda ČR definovala svým usnesením č. 302 ze dne 31. 3. 2004 BaH jako jednu z prioritních zemí pro dlouhodobou rozvojovou spolupráci.

V letech 2006–2010 bylo v rámci rozvojové spolupráce průměrně poskytováno BaH více než 2 mil. EUR ročně. Z toho 65 % připadalo na výrobní sektory, 20 % na sociální infrastrukturu a služby, 15 % na hospodářskou infrastrukturu a služeb a 5 mil. CZK bylo věnováno na ochranu životního prostředí. Hlavní pozornost byla přitom věnována oblastem zemědělství, životního prostředí, dopravní infrastruktury a zdravotnictví.

Zařazení BaH mezi prioritní země ZRS bylo potvrzeno rovněž v nové Koncepti ZRS na období 2010–2017 (schválena usnesením vlády č. 366 ze dne 24. 5. 2010), která řadí BaH mezi pět prioritních zemí ZRS ČR z následujících důvodů:

- potřebnost rozvojové spolupráce
- dlouholetá tradice silných hospodářských, politických a kulturních vazeb mezi českými zeměmi a BaH
- mimořádně silná tradice rozvojové spolupráce s ČR
- význam hospodářského a sociálního rozvoje Bosny a Hercegoviny pro stabilizaci regionu jihovýchodní Evropy
- vysoký potenciál vedlejších přínosů rozvojové spolupráce (rozvoj vzájemně výhodných hospodářských vztahů).

Na základě zmíněné Konceptce by projekty v BaH měly být v tomto období soustředěny na oblasti životního prostředí, zemědělství, energetiky, zdravotnictví a posilování veřejné správy a občanské společnosti. Důraz bude kladen na předávání zkušeností a poskytování pomoci při tvorbě kapacit pro přístupová jednání a následné členství v EU, přizpůsobování legislativy a technickou pomoc. Finanční rámec by měl být obdobný jako v předchozích letech, v závislosti na celkové sumě prostředků na ZRS.

ZRS ČR s BaH se odvíjí na základě bilaterálního Programu ZRS ČR s BaH, který byl schválen v r. 2011, a v praxi má v současnosti čtyři různé podoby:

- projekty tzv. „velké“ rozvojové spolupráce (komplexnější víceleté projekty, jejichž koordinátorem je Česká rozvojová agentura)
- tzv. malé lokální projekty (jednoleté projekty menších rozvojových intervencí, o jejichž výběru rozhoduje Ministerstvo zahraničních věcí ČR, resp. velvyslanectví ČR v Bosně a Hercegovině)
- tzv. transformační projekty (jedno- i víceleté projekty, realizované v rámci programu Transition, který koordinuje Odbor lidských práv a transformační politiky Ministerstva zahraničních věcí ČR)
- stipendijní programy (zprostředkování bezplatného vysokoškolského studia v České republice pro bosenské studenty)

V průběhu roku 2011 ČR prostřednictvím čtyř výše uvedených forem v BaH realizovala rozvojovou pomoc ve výši celkem cca 5 575 877 EUR, z toho cca 2 190 000 EUR činilo šest nově započatých projektů „velké“ rozvojové spolupráce a cca 60 700 EUR tvořily malé lokální projekty.

Česká republika je v rámci Bosny a Hercegoviny vnímána jako významný a stabilní partner rozvojové spolupráce, jehož přínos je vnímán především v rovině kulturně-historické blízkosti, zkušenosti s úspěšnou společensko-ekonomickou transformací a procesem integrace do EU.

7.8. Vzájemná výměna v oblasti služeb

Bilanci výměny služeb ČNB na straně české, ani CBBiH na straně bosenské nesleduje a celková čísla nejsou bohužel zveřejňována.

Struktura exportu a importu služeb, nejvíce vyvážené a dovážené služby

Vývoz z ČR:

- Doprava – z toho:
- Cestovní ruch
- Ostatní – služby obchodní povahy

Dovoz do ČR:

- Ostatní – služby obchodní povahy (odborné technické)
- Ostatní – služby v oblasti spojů
- Doprava – silniční osobní

České firmy působící v oblasti služeb, vyhodnocení zájmu českých poskytovatelů služeb o teritorium:

- Česká finanční poradenská společnost Advanced Risk Management projevila v poslední době zájem o poradenství pro místní bankovní sféru v podobě pořádání seminářů a prezentací. Rovněž česká pobočka pojišťovny Allianz nabízí své služby na místním trhu, zejména pak u českých podnikatelských subjektů přítomných na trhu.

Vyhodnocení poptávky po českých službách:

OEÚ ZÚ Sarajevo neeviduje žádné poptávky po českých službách.

Překážky a bariéry bránící českým poskytovatelům služeb proniknout na trh:

Neexistující nebo nedokončený a (celostátně) nejednotný legislativní rámec zejména u finančních služeb.

Perspektivy českých firem v oblasti služeb:

Perspektivní obory služeb pro české firmy: cestovní ruch, doprava, finanční služby – pojišťovnictví, leasing.

7.9. Podmínky pro zaměstnávání občanů z ČR

Autoři neuvádějí.

8. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

8.1. Distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců, další faktory ovlivňující prodej

V BaH v současnosti existuje několik tisíc převážně malých obchodních firem, které se zabývají jak exportem a importem, tak domácím velkoprodejem i maloprodejem. Velko prodej je však chápán v podstatně jiné rovině než v ČR, velké domácí obchodní řetězce v zásadě neexistují. Část těchto firem je pozůstatkem předválečných PZO nebo velkých výrobních podniků. Další část jsou soukromé firmy vzniklé v průběhu války a v neposlední řadě jsou zde dnes etablovány i filie zahraničních firem, převážně z Chorvatska a Slovinska (ve FBaH) nebo Srbska (v RS).

Zaměstnávání místních obchodních zástupců je rozšířené. Bohužel však není řídkým jevem, že jeden obchodní zástupce zastupuje současně několik firem, které si svým výrobním programem konkurují a je jen na zástupci, kterou z nich upřednostní. Zdejší obchodní zástupci většinou požadují generální zastoupení na dobu neomezenou.

8.2. Podmínky zaměstnávání cizinců a místních sil

Podmínky jsou rozdílné na úrovni entit a ve FBaH ještě i na úrovni kantonů (s většinovým chorvatským či bosenským obyvatelstvem). Všeobecně se doporučuje konzultovat případnou smlouvu s místním právníkem.

8.3. Podmínky pro zřízení kanceláře, reprezentace, společného podniku

Postup při založení společnosti s ručením omezeným (spol. s r.o.) se zahraničním kapitálovým podílem je v obou entitách upraven samostatně.

Současně platný postup při založení společnosti s ručením omezeným (spol. s r.o.) ve Federaci Bosny a Hercegoviny je následující: (Před každou realizací však doporučujeme konzultovat aktuální situaci s místními právními kancelářemi). Informace k podmínkám založení společnosti v BaH lze nalézt na webových stránkách FIPA (Foreign Investment Promotion Agency) www.fipa.gov.ba.

Krok 1:

Příprava a návrh zakládacích listin

Založení společnosti s ručením omezeným (spol. s r.o.) vyžaduje nejprve připravit zakládací listinu.

Spol. s r.o. může být založena buď zakládací smlouvou, nebo rozhodnutím o založení. Bude-li společnost zakládána jednou osobou, pak tak bude učiněno rozhodnutím o založení. Bude-li více zakladatelů, pak bude společnost založena zakládací smlouvou.

Zakladatelem s. r. o. může být fyzická osoba (občan BaH nebo cizinec) nebo právnická osoba (zahraniční společnost).

Zakládací listina musí obsahovat tyto náležitosti:

- jméno a adresu zakladatelů (u fyzických osob) nebo jméno a sídlo (u právnických osob)
- jméno, sídlo a předmět činnosti nové společnosti
- výši základního jmění
- práva a povinnosti zakladatelů (řízení, dělbu zisku, atd.)

- stanovení postupu pro případ, že některý ze zakladatelů nesplatí svůj podíl ve stanovené lhůtě a nebo nesplní některý ze svých závazků
- způsob úhrady nákladů spojených se založením (zakladateli nebo novou společností)
- řízení a zastupování společnosti (je nezbytné určit osoby oprávněné řídit a zastupovat společnost, jakož i předložit žádost s dokumentací a vykonat veškeré činnosti vyžadované k zapsání společnosti do soudního rejstříku)
- postup pro případ neúspěšného založení
- zvláštní ujednání pro případ založení společnosti na dobu neurčitou
- ověřený podpis zakladatele nebo oprávněného zástupce pro zapsání společnosti v BaH. (podpis ve Federaci Bosny a Hercegoviny (FBaH) může být ověřen orgány místní samosprávy)
- ověřenou zakládací listinu – městskou nebo místní samosprávou

Toto jsou pouze povinné náležitosti zakládací listiny. Zakladatelé mohou vložit jakákoliv ustanovení a úpravy, které považují za nutné a které jsou v souladu se Zákonem o společnostech.

Zakládací dokument většinou vyhotoví právní kancelář (notářské kanceláře v BaH dosud nepůsobí). Není povinnost zapojit právní kancelář. Náklady na založení firmy prostřednictvím právní kanceláře se pohybují v rozmezí cca 500–750 EUR.

Krok 2:

Registrace zahraniční investice na Ministerstvu zahraničního obchodu a hospodářských vztahů v Sarajevu

- Ministerstvu se předkládají tyto doklady:
- ověřená zakládací listina
- žádost o registraci zahraniční investice na Ministerstvu zahraničního obchodu a hospodářských vztahů
- doklad potvrzující totožnost zahraničního investora:

a) pro fyzické osoby:

- přeložená a ověřená kopie pasu (ve 4 kopiích) – platnost ověření je 6 měsíců

b) pro právnické osoby:

- přeložený a ověřený výpis ze soudního rejstříku země, kde je společnost zapsána, a který potvrzuje její právní existenci a formu nebo jiný podobný dokument dokazující totéž (ve 4 kopiích) – platnost ověření je 6 měsíců
- doklad potvrzující postavení oprávněného zástupce
- poplatek za registraci zahraniční investice na ministerstvu (55 konvertibilních marek, tj. cca 28 EUR plus dalších 5 KM, tj. cca 2,5 EUR).

Lhůta pro registraci je 10 dní od data předání žádosti o registraci.

Krok 3:

Registrace u příslušného kantonálního soudu (např. pro Zenicko-dobojský kanton je to soud v Zenici)

Poplatky za registraci činí 470 KM (z čehož 350 KM jsou soudní poplatky a 150 KM za uveřejnění oznámení o registraci v „Úředním listu FBaH“).

Vyžadují se následující doklady:

- žádost o soudní registraci (sada formulářů je k dispozici na soudu)
- zakládací listina
- ověřené prohlášení zakladatelů

- důkaz, že základní jmění je složeno na dočasném bankovním účtu (minimální výše je 2 000 konvertibilních marek)
- důkaz o zaplacení soudních poplatků

Rozhodnutí o registraci zahraniční investice na Ministerstvu zahraničního obchodu a hospodářských vztahů

- potvrzení daňového úřadu, že všechny daňové povinnosti jsou uhrazeny (jakékoliv daňové závazky zakladatelů)
- ověřený podpis osoby oprávněné zastupovat společnost v tuzemském i zahraničním styku (je to obvykle ředitel nebo jiný řídicí pracovník společnosti). Podpis bude ověřen na místním/městském úřadě.
- prohlášení řídicího pracovníka, že přijímá svou funkci (neexistují omezení pro cizince)
- ověřená kopie osobního dokladu zakladatele a ředitele, který bude společnost zastupovat
- důkaz, že byl uhrazen poplatek za uveřejnění oznámení o založení společnosti (v „Úředním listu FBaH“)

Lhůta pro registraci je 10–15 dní od data podání žádosti o registraci.

Krok 4:

Razítko společnosti

Žádost o zhotovení razítka musí obsahovat kopii rozhodnutí o zapsání společnosti v soudním rejstříku. Razítko musí obsahovat minimálně jméno a sídlo společnosti. Razítko bude zhotoveno k tomu oprávněnou firmou. Cena se pohybuje mezi 20 a 50 KMv závislosti na obsahu a velikosti razítka.

Krok 5:

Zápis do statistického rejstříku – přidělení registračního a identifikačního čísla

Zápis ve Statistickém úřadu FBaH bude proveden prostřednictvím příslušného kantonálního pracoviště tohoto úřadu v závislosti na sídle společnosti. Tento zápis se váže na zakoupení identifikačního čísla u příslušné daňové správy. Registrační (statistické) číslo (české IČO) je základním údajem, který se váže k činnosti společnosti. Toto identifikační číslo je důkazem o zapsání společnosti v rejstříku právnických osob u daňové správy. Musí být uvedeno v každé faktuře, kterou společnost vydá.

K zápisu jsou požadovány tyto doklady:

- formulář PPL-1 (k dispozici ve Statistickém úřadu a na webové stránce www.fzs.ba)
- kopie rozhodnutí o zapsání do soudního rejstříku
- razítko společnosti
- otevření běžného (žiro) účtu v obchodní bance

Krok 6:

Běžný účet v obchodní bance

K otevření běžného účtu v obchodní bance je nutno předložit ověřené kopie:

- rozhodnutí o zápisu do soudního rejstříku
- přidělení identifikačního čísla
- potvrzení o registraci a celním čísle (potřebné jen pro zahraniční obchod)
- doklady totožnosti (osobní průkaz, pas) osob, které budou oprávněny k otevření bankovního účtu
- ověřené podpisy osob oprávněných k platebním transakcím

Krok 7:

Žádost o celní číslo

Celní číslo je nutné pouze v případě, že společnost je registrována pro zahraničně-obchodní činnost. K zapsání do celního rejstříku u Správy nepřímých daní v BaH (se sídlem v Banja Luce) musejí být předloženy následující dokumenty:

- žádost o zápis (na hlavičkovém papíru společnosti)
- ověřená kopie rozhodnutí o zápisu do soudního rejstříku
- potvrzení o identifikačním čísle
- potvrzení o uložení podpisů u banky
- důkaz o úhradě poplatků za zápis ve výši 15 KM
- důkaz o úhradě správních poplatků (jeden ve výši 5 KM a druhý ve výši 15 KM)

Lhůta k registraci je 1–5 dnů.

Krok 8:

Registrace do evidence o zahraničním obchodu

Registrace do evidence o zahraničním obchodu je povinná pouze pro společnosti, které jsou registrovány k zahraničně-obchodní činnosti. Žádost se předkládá na Federální ministerstvo obchodu v Mostaru.

Žádost musí obsahovat následující doklady:

- ověřená kopie o rozhodnutí o zápisu do soudního rejstříku
- potvrzení o identifikačním čísle
- vyjádření o bankovním účtu
- důkaz o úhradě poplatku ve výši 64 KM

Lhůta k registraci do evidence o zahraničním obchodě je cca 1 týden.

Krok 9:

Přihlášení společnosti a zaměstnanců k penzijnímu a nemocenskému pojištění

K zápisu společnosti by měly být předloženy originály nebo ověřené kopie následujících dokumentů:

- rozhodnutí o zápisu společnosti do soudního rejstříku
- potvrzení o identifikačním čísle
- formulář R-19 (k dispozici na Správě penzijního pojištění)

K přihlášení zaměstnanců musejí být předloženy následující doklady:

- zaměstnanecká knížka
- pracovní smlouva každého zaměstnance
- formulář R-19

Každá společnost má v závislosti na předmětu činnosti zákonnou povinnost přihlásit nejméně 2–3 zaměstnance.

Krok 10:

Rozhodnutí o pořízení a vhodnosti podnikatelských prostor

Společnost po svém zápisu do soudního rejstříku musí být (podle místa svého sídla) zaregistrována rovněž u místní samosprávy. K tomu jsou v originálu nebo jako ověřené kopie potřebné tyto doklady:

- žádost (většinou je dispozici formulář)
- kopie rozhodnutí o zápisu do soudního rejstříku
- důkaz o disponibilitě podnikatelských prostor a zařízení (výpis z katastru nemovitostí, kupní smlouva, nájemní smlouva atd.)
- souhlas s užíváním podnikatelských prostor vydaný v závislosti na objektu kantonální nebo místní správou (není-li předložen, musí být stanovena lhůta, v níž tak bude učiněno)
- důkaz o sociálním pojištění řídicího pracovníka a o registraci zaměstnanců
- důkaz o úhradě poplatku za činnost komise, která podnikatelské prostory zkontroluje
- důkaz o úhradě správního poplatku
- zplnomocnění o zastupování v tomto procesu

Současně platný postup při založení společnosti s ručením omezeným (spol. s r.o.) v Republice srbské v BA

Pro založení a registraci společnosti s ručením omezeným (srbsky d.o.o.) jsou nutné v Republice srbské v BA následující kroky:

- Rozhodnutí od notáře o založení obchodní společnosti (spol. s r.o.)
- Potvrzení od místního okresního soudu (Osnovni sud) pro všechny společníky o neexistenci dluhů z registru dlužníků RS
- Potvrzení o otevření prozatímního účtu z banky pro založení společnosti
- Potvrzení o registraci společnosti od krajského soudu (Okruzni privredni sud)
- Zajištění výroby razítka společnosti (pouze od pověřené a autorizované firmy)
- Potvrzení o předmětu podnikání (Republički zavod za statistiku)
- Potvrzení o registraci IČO (JIB – Jedinstveni Identifikačni Broj) od daňového úřadu (Poreska uprava RS)
- Potvrzení o otevření stálého účtu společnosti z banky
- Potvrzení o rozhodnutí o povolení podnikání (Administrativna služba grada)

Náklady se založením společnosti s ručením omezeným (spol.s r.o.-d.o.o.- društvo s ograničenom odgovornošću u RS) jsou následující:

- Notářský zápis o založení společnosti: 712 KM
- Potvrzení o neexistenci dluhu: 16,5 KM
- Základní kapitál společnosti: 2 000 KM
- Registrace u krajského soudu: 850 KM
- Zápis do Služebního věstníku RS (Službeni glasnik RS): 50 KM
- Razítko společnosti: 35 KM
- Potvrzení o předmětu podnikání: 10 KM
- Registrace u daňového úřadu (Poreska uprava RS): 0 KM
- Ověření dokumentů pro banku: 6 KM
- Potvrzení o registraci IČO – JIB včetně ověření dokladů: 104 KM
- Komunální daň: 400 KM
- Registr plátce daně DPH – PDV (Pores na dodatku vrijednost): 25 KM
- Registr plátců cla: 25 KM
- Registrační pokladna, montáž a servis: 900 KM
- Fotokopie: 5 KM
- Celkem 5140 KM (2 628 EUR)

Je třeba upozornit ještě na následující skutečnosti:

- splacení minimálního základního kapitálu pro založení spol. s r.o. ve výši 2 000 KM (1 022,60 EUR) se nevyžaduje najednou, ale je možno uhradit 50 % tj. 1.000 KM (511,30 EUR) při založení a druhých 50 % je možno splatit do jednoho roku.
- registrace u krajského soudu přijde, v případě, že společnost bude mít v předmětu podnikání rovněž zahraniční obchod, navíc o 800 KM (409 EUR).
- pro zpracování notářského zápisu notář od společníka/společnicků bude požadovat předložení: názvu firmy s adresou, dohodu o pronájmu místností pro firmu (pokud společníci prostory nevlastní), osobní průkaz totožnosti, diplom zakladatele/zakladatelů společnosti
- počet procedur a nutná délka administrativních úkonů pro založení firmy se podstatně liší ve Federaci BA a Republice srbské v BA, ale rovněž uvnitř Federace mezi jednotlivými městy např. počet procedur v Republice srbské v BA činí 10, ale ve Federaci 12, délka všech administrativních úkonů je v Republice srbské v BA pouze 21 dnů, ale v Sarajevu, kde je situace nejhorší, celých 50 dnů, v Mostaru už např. „jen“ 47 dnů. V porovnání se sousedními zeměmi v regionu je v tomto ohledu horší než BA jen Kosovo, kde počet administrativních úkonů činí sice jen 10, ale doba resp. počet dnů k založení firmy činí 58 dnů. Nejlépe dopadá Makedonie, kde počet procedur i dnů na založení činí pouhé 3 dny, těsně za Albánie, kde to trvá pouhých 5 dnů.

8.4. Požadavky na propagaci, marketing, reklamu (využití HSP)

V BaH probíhá propagace zboží v zásadě standardním evropským způsobem. Znamená to využívání velkoplošných billboardů, novinové inzerce, reklamních spotů v komerčních TV a rozhlasových stanicích, nabídka na Internetu, přímá nabídka zboží, podomní prodej, atd. Výrobky dovážené ze zahraničí jsou doprovázeny (přejatou) zahraniční reklamou. Poměrně slušnou (a též většinou vtipnou) úroveň mají (především rozhlasové) reklamy, které si dokážou dělat legraci z bh „tradicionalistického“ prostředí.

Mladá generace vyhledává značkové zboží (světové „brands“), za které je ochotna zaplatit i vysokou cenu. V mnohých případech jsou ale takové výrobky padělky, dovezené z Blízkého (většinou Turecko) nebo Dálného (většinou Čína, Vietnam) východu. V RS je propagace i reklama na nižší úrovni než ve FBaH. Zboží spotřebního charakteru a potraviny se v nemalém množství prodávají na nejrůznějších otevřených trzích. O skutečném původu takového zboží lze s úspěchem pochybovat.

8.5. Způsoby řešení obchodních sporů

Autoři neuvádějí.

8.6. Režim zadávání veřejných zakázek

Při zadávání veřejných zakázek je rozhodující způsob financování.

Současná úprava stanoví, že pokud zakázku financuje stát – přímo či prostřednictvím některé své instituce (méně častý případ) – musí být vyhlášeno veřejné výběrové řízení. Při vyhodnocování nabídek se kromě výhodnosti upřednostňují domácí firmy, nebo pokud by se nezúčastnily, tak firmy zahraniční, zaměstnávající bh pracovníky.

V případě, že veřejnou zakázku financuje zahraniční donátor (častý případ), zasílá pozvání na výběrová řízení a vyhodnocuje je sám donátor nebo jím pověřená organizace. V tomto případě má donátor zájem, aby se nejvíce prostředků profinancovalo přes jeho firmy a jeho zaměstnance.

Na téměř všech státních institucích pracují tzv. PIU (Project Implementation Unit). Jsou to útvary, které vydávají dokumentaci k tendrům a dále kontrolují celý průběh tendrového řízení.

8.7. Problémy a rizika místního trhu

Místní trh vykazuje určitá specifika. Nelze počítat s tím, že obchodní jednání s partnerem z BaH bude možné realizovat prostřednictvím počítače (e-mailu). Nezbytné jsou časté návštěvy a zdlouhavá jednání.

Věrohodnost garancí ze strany bh partnera je diskutabilní. Státní garance (na úrovni celostátní vlády, nebo centrální banky) se vystavují jen výjimečně, a to většinou na strategické zakázky. Garance komerčních bank je třeba prověřovat. Liberální zákon pro vznik i zánik firmy umožňuje fingované bankroty a nepřehledné finanční toky. Všudypřítomná je politicko-hospodářská provázanost, přežívají také silné rodinné vazby. Určitého projasnění situace by mohlo být dosaženo důsledně provedenou privatizací, ta však byla víceméně ukončena pouze u malých a středních podniků. Jakákoliv obchodní operace s BaH by měla být podložena pojištěním z české strany. U velkých zakázek je nutno pracovat s pojištěním zakázek v zahraničí, které poskytuje EGAP.

8.8. Problematika ochrany duševního vlastnictví

V oblasti práv duševního vlastnictví je BaH vázána všemi základními mezinárodními úmluvami na tomto poli (Revidovaná úmluva Bernská, Pařížská úmluva, Stockholmský závěrečný akt, Smlouva o patentové spolupráci - PCT, Madridská úmluva o obchodních známkách, Locarnská smlouva o průmyslových vzorech, Lisabonská úmluva o označení původu), ke kterým přistoupila ihned po svém vzniku v roce 1992 nebo v následujících letech (do roku 1997). Vnitrostátní legislativa v těchto oblastech (pochází z let 2002–2003 a byla draftována buď přímo secondovanými experty ze států EU, nebo s jejich významnou účastí) je již těmto mezinárodně-smluvním závazkům přizpůsobena, jakož i aproximována příslušné legislativě EU. Internetové domény (koncovka .ba) jsou registrovány na jednoleté či dvouleté období s možností prodloužení, i opakovaného, vždy o stejné období.

Zodpovědným orgánem je Patentní úřad BaH, organizačně začleněný jakožto součást celostátního Institutu pro standardizaci, metrologii a patentovou ochranu při Radě ministrů BaH. ZÚ ze své činnosti zatím nezaznamenal žádné stížnosti českých subjektů na porušování jejich práv z duševního vlastnictví bh subjekty.

8.9. Obvyklé platební podmínky, platební morálka

Zcela běžně a pravidelně je požadován odklad plateb, a to minimálně na tři až šest měsíců. Výjimkou je zvláště lukrativní a dobře prodejné zboží. Obchodníci v BaH (zvláště ve FBaH) jsou zvyklí na zahraniční donace nebo na dlouhodobé měkké kredity. Je dosti častým a nebezpečným jevem, že kredit zaměňují za donaci.

Platební morálka je obecně na nízké úrovni. Otevírání akreditivu se kvůli administrativě často protahuje. Je třeba znovu zdůraznit, že bez pojištění je jakákoliv obchodní operace vůči BaH značným rizikem. Výjimkou nejsou ani operace financované silným zahraničním donátorem.

Garance na platby ze strany vlády BaH, entitních vlád nebo Centrální banky BaH jsou poskytovány jen výjimečně, a to na strategické zakázky.

8.10. Významné veletrhy a výstavy v teritoriu

Podrobný přehled významných výstav a veletrhů, které se konají v roce 2010-2011 v Bosně a Hercegovině je uveden na webové stránce celostátní Zahraničně-obchodní komory BaH: www.komorabih.ba, prolink „sajmovi“.

9. Investiční klima

9.1. Podmínky vstupu zahraničního kapitálu (omezení, pobídky pro investory)

Jedním ze základních předpokladů pro výraznější vstup zahraničního kapitálu bylo přijetí Zákona o zahraničních investicích. Přestože tento zákon patřil od začátku ke zdůrazňovaným prioritám, díky politickým neshodám se jej ve společných institucích dlouho nedařilo prosadit. Protože neexistence tohoto zákona by vážně ohrozila další postup rekonstrukce země, Vysoký představitel C. Westendorp rozhodl 11. 3. 1998 o jeho zavedení na základě svých zvláštních pravomocí. Zákon vstoupil v platnost uveřejněním ve Sbírce zákonů BaH (Službeni glasnik BaH) č. 4/98 dne 20. 3. 1998.

Zákon je velmi liberální a zaručuje zahraničním investorům v podstatě stejné podmínky jako domácím. Zaručen je volný transfer kapitálu v kterékoli valutě, zahraniční investice jsou osvobozeny od cla, daňové sazby jsou stejné jako pro domácí investory, umožněno je zaměstnávání zahraničních pracovníků apod. Jediné omezení se týká podniků, vyrábějících nebo obchodujících se zbraněmi, municí, výbušninami pro vojenské využití, vojenským zařízením a veřejným informováním, kde nesmí zahraniční podíl přesáhnout 49 %. Jednotlivé investice musí být registrovány jak u celostátních, tak u entitních orgánů.

Velkou překážkou pro rychlejší příliv zahraničního kapitálu do BaH je dosud značně pomalu probíhající privatizace, resp. její revize (zejména ve Federaci Bosny a Hercegoviny), stejně jako politická nestabilita, nejednotný a nepřehledný právní řád a velmi rozšířená korupce.

9.2. Přímé zahraniční investice v teritoriu (odvětvová a teritoriální struktura)

Z dlouhodobého hlediska od roku 1994 je Rakousko tradičně největším zahraničním investorem v zemi, i když v roce 2011 ztratilo vedoucí pozici. V roce 2011 zaujímá první příčku Srbsko, které drží z dlouhodobého hlediska druhou pozici. V loňském roce Srbsko investovalo celých 63,6 mil. euro z celkových 200,4 mil. EUR, které přišly do země. Investice Srbska jdou však prakticky výhradně do entity Republiky srbské v BA. Celkově BA v přílivu FDI zaostává za sousedními zeměmi, zejména pak za Chorvatskem a Srbskem, kam zahraniční investoři vkládají řádově o stovky milionů euro ročně více. Důvodem je nepříznivé tržní prostředí, komplikovaná politická struktura a nestabilní politická situace v zemi.

Podle nejnovějších údajů Centrální banky BA přišlo do země od května 1994 do prosince 2010 celkem 4,9 mld. euro zahraničních investic, přičemž v roce 2011 zahraniční investoři vložili do země „pouhých“ 200,4 mil. EUR. Největším důkazem toho, do jaké míry BA zaostává za zeměmi západního Balkánu v přílivu FDI je porovnání s Chorvatskem, kam zahraniční investoři vložili v roce 2009 více než 2 mld. EUR, což je téměř polovina celkového množství investic, které přišly do BA v posledních 17 letech. Podobně žalostně vypadá porovnání ve srovnání se Srbskem, kam jen za posledních 5 let od roku 2007 dorazilo celkem 9 mld. euro zahraničních investic.

Tabulka 10 největších zahraničních investorů do BA za období 1994–2010 (v mil. EUR)

AT	SRB	CRO	SI	RU	D	CH	NL	TR	IT	ostatní
960	878	690	546	466	285	264	144	131	120	396

Největších 10 investic v BA do konce roku 2010

- Telekom Srbija A.D. Beograd – Srbsko
- Ukio Banko Investicione Grupe – Litva
- ArcelorMittal Holding AG – Švýcarsko
- OAD Neftegazovaja Obnov. Korp. Moskva – Rusko

- Hypo Alpe-Adria Bank AG – Rakousko
- HT – Hrvatski Telekom and HT – Hrvatske Pošte – Chorvatsko
- Zagrebačka banka and others – Chorvatsko, Rakousko, USA, Itálie a Španělsko
- Kastamonu Entegre Agac Sanaci ve Tic. – Turecko
- LIVAR d.d., Ivančna Gorila – Slovinsko
- Samer Zement Holding AG – Rakousko

Tabulka 5 největších zahraničních investorů do BA v roce 2011 (v mil. EUR)

Srbsko*	Lucembursko	Holandsko	Saúdská Arábie	Turecko
63,6	36,6	32	13,5	12,6

*(pozn.: samozřejmě, že prakticky veškeré srbské investice jsou směřovány do entity Republiky srbské v BA a tvoří ji hlavně „Delta Maxi“ – „Delta Real Estate“ Banja Luka uloženo 25 mil. EUR, „Swisslion“ Takovo v Trebinji – uloženo 15 mil. EUR, „Mercators“ Novi Sad – uloženo 13,5 mil. EUR a „Hemofarm“ Vršic – uloženo v Banja Luce 4,5 mil. EUR).

Zajímavá je rovněž skutečnost, že Rakousko, tradičně dlouholetý největší zahraniční investor v BA, se v roce 2011 nedostalo ani mezi prvních 5 největších investorů, což svědčí o snížení zájmu této země o bh trh. V roce 2011 došlo naopak ke snížení rakouských investic o 80,3 mil. EUR, vzhledem k finančním problémům rakouské banky „Hypo Alpe-Adria Bank“ v RS resp. Banja Luce.

Ačkoliv státní instituce BA neustále deklarují snahy o zlepšení obchodního a tržního prostředí s cílem zvýšit příliv FDI, výsledky těchto deklarací nejsou zatím patrné. Na zvýšený příliv FDI do země by samozřejmě měl pozitivní vliv přinejmenším pokrok BA na cestě do EU nebo NATO. Je zřejmé, že doba, kdy zahraniční investoři vkládali svůj kapitál do BA více méně ze sentimentálních a humanitárních důvodů po válce, je nenávratně pryč. V současné době je otázka přílivu FDI čistě otázkou kalkulace investorů a příznivého tržního a obchodního prostředí. V tomto ohledu si bohužel BA stojí ve srovnání, nejenom se zeměmi západní a střední Evropy, ale bohužel i zeměmi západního Balkánu velice špatně.

V poslední zprávě Světové banky tzv. „Doing Business 2011“ byla BA zařazena na neslavné 125. místo ze 183 zemí světa, které byly hodnoceny. Varovným signálem pro BA je skutečnost, že situace se v tomto ohledu nezlepšuje, ale naopak zhoršuje, neboť BA se umístila ještě v roce 2009 na 119. místě a v roce 2010 na 116. místě. V kategorii rychlosti zahájení činnosti firmy skončila např. na 162. místě, v kategorii doby nutné pro získání stavebního povolení se umístila na 163. místě (nutných 33 dnů), v kategorii registrace nemovitosti na 100. místě, v kategorii získání bankovního úvěru na 67. místě, v kategorii ochrany investora na 97. místě, v kategorii úhrad daní na 97. místě, v kategorii získání napojení na elektrickou síť na 157. místě (nutných 125 dnů). BA byla ohodnocena jako nejhorší v regionu: 8 míst za Kosovem a dokonce 103 míst za Makedonií. Podmínky pro obchodování v BA jsou v každém případě ve srovnání se sousedy nepříznivé a komplikované. Přebujelá administrativa je až příliš rozsáhlá, vyžaduje se předložení velmi mnoha dokumentů a dokladů, což zvyšuje finanční náročnost při zahájení živnosti nebo založení firmy.

9.3. České investice v teritoriu

V srpnu 2001 proběhlo oficiální otevření bh českého společného podniku TMD-AGS na výrobu malé zemědělské techniky. Podíl českého kapitálu činí 51 %.

Společnost ŽS Brno vstoupila do společnosti Remont pruga, d.d. Sarajevo odkupem 51% podílu v podniku. Podpisem smlouvy s Agenturou pro privatizaci FBaH se ŽS Brno zavázala k dalším investicím do podniku s cílem zkvalitnění prací na modernizaci a rekonstrukci železničních tratí v BaH.

9.4. Nejperspektivnější odvětví pro investice, privatizační a rozvojové projekty

BaH není a pravděpodobně v několika nejbližších letech ještě nebude ekonomicky stabilizovanou zemí. Rekonstrukce hospodářství BaH postupuje pomaleji než se očekávalo. BaH není ani dnes, více než deset let po ukončení občanské války, schopna samostatné existence bez výrazné pomoci mezinárodního společenství.

Provázanost politických struktur s hospodářskou sférou je všudypřítomným úkazem, přetrvávajícím ještě z dob tzv. jugoslávského socialismu. Uplatkářství a protekce dosahují velkých rozměrů, na což poukazují i četní mezinárodní představitelé. Stále se zvyšuje podíl obyvatel, zejména v řadách mladých lidí, kteří pro sebe v BaH nevidí perspektivu. Nedostatek specialistů (kteří v průběhu války odešli a pravděpodobně se nehodlají vrátit) je zvláště citlivý v průmyslu.

Venkov je vylidněn a zemědělství, až na nepatrné výjimky, skomírá. Proces odminování bude probíhat ještě dlouhou řadu let.

Z hlediska ČR se jako nejperspektivnější oblasti pro případné investice jeví energetika, dopravní infrastruktura, dřevozpracující průmysl, komunální vybavenost – skládky odpadů, obecně ekologická zařízení, čističky odpadních vod. ČR má v mnoha oborech v BaH tradici, na kterou je možno navázat.

Celostátní (velmi agilní a ambiciózní) Agentura pro podporu zahraničních investic Bosny a Hercegoviny FIPA (Foreign Investment Promotion Agency of Bosnia and Herzegovina) – www.fipa.gov.ba – jejímž sloganem je: „Teď je čas pro Bosnu a Hercegovinu“, doporučuje a prosazuje ve styku s potenciálními investory jako atraktivní tyto oblasti podnikání:

- autosoučástky
- turistika
- zemědělství a (navazující) potravinářský (zpracovatelský) průmysl
- informační technologie
- dřevařský průmysl
- infrastruktura
- kovoprůmysl
- energetika

Privatizace:

Privatizace v BaH trpí značným stupněm decentralizace. Obě entity BaH mají (samozřejmě) vlastní privatizační agentury (+ Distrikt Brčko); nedostí na tom: ve FBaH existuje 10 privatizačních agentur na kantonální úrovni, což brání efektivnímu řízení privatizačního procesu.

V Bosně a Hercegovině tak probíhají paralelně tři privatizační procesy; v každé ze dvou entit samostatně podle vlastního zákona (i „zákonitostí“), a též v Distriktu Brčko.

V Republice srbské od zahájení privatizačního procesu předalo Privatizační agentuře své programy cca 1.100 podniků. V „malé“ privatizaci (do hodnoty 300.000 konvertibilních marek) se uplatňuje model kuponové privatizace, strategické podniky jsou nejprve restrukturalizovány a pak nabízeny zájemcům. Celkem bylo již odhadem privatizováno cca 65% státního majetku. Vláda RS ve svém plánu privatizace v roce 2006 nabídla Telekom Srpske a skupinu zpracovávající ropu „Naftna Industrija RS“; restrukturalizace byla administrativně zahájena v podnicích Elektroprivreda RS, Željeznice RS a Srpske šume.

Ve Federaci Bosny a Hercegoviny probíhá privatizace v zásadě formou tendrů či prostřednictvím veřejného úpisu akcií, kterou vedení tamější Privatizační agentury nepovažuje za vhodnou reálnou formu, neboť preferuje politické cíle. Ve Federaci BaH byla provedena decentralizace privatizace – vedle federální agentury existuje ještě 10 dalších kantonálních privatizačních agentur. Neexistuje koordinace účastníků

privatizace, nabídka privatizovaných firem je nekonkurenční. Pouze cca 10 % privatizovaných firem bylo prodáno zahraničnímu kapitálu.

Plán privatizace ve FBaH:

Plán privatizace je velmi ambiciózní – zahrnuje některé větší komplexy a klade si za cíl zprivatizovat veškeré zbývající podniky v kompetenci kantonálních agentur pro privatizaci. V kompetenci entitní privatizační agentury se nachází asi dvě desítky velkých podniků. Entitní agentura pro privatizaci ve FBaH bude v roce 2011 i v budoucnu spolupracovat s mezinárodními organizacemi jakou jsou USAID a GTZ. Podrobnější informace o plánovaných privatizacích v BaH lze najít na internetových stránkách agentury www.apf.com.ba.

Plán privatizace v Republice srbské:

Informaci o stavu privatizace v RS a o plánu privatizací na rok 2010 lze nalézt na internetových stránkách: www.rsprivatizacija.com. Pro eventuální české zájemce o investice do RS při jejich rozhodování pomohou pravidelně zveřejňované tzv. Ekonomické monitory na webových stránkách Investiční a rozvojové banky RS na adrese: www.net/doc/Upload/monitor05_eng.pdf.

Mezinárodní společenství výrazně přispělo ke zlepšení každodenních podmínek nebo k odstranění těch bariér, které bránily investicím a legálním podnikatelským aktivitám. Většina podnikatelů se pohybuje v mikroekonomické sféře. To znamená, že jejich problémy spočívají v možnosti nabytí registrace a dokumentů od řady státních institucí, v jednáních se soudy, v překonávání překážek při dovozu zboží a proclívání, v obtížném hledání odpovídajících bankovních služeb a v problematické orientaci ve složitém systému kontrol a nařízení.

9.5. Rizika investování v teritoriu

V BaH i nadále existuje poměrně vysoké riziko k investování:

- právní nejistota – věřitelé nejsou chráněni v konkurzním řízení
- sociální tenze
- neodpovídající daňová, fiskální a celní politika
- rozšířená korupce a šedá ekonomika
- zákonná regulativa dosud není harmonizována se standardy EU
- četné administrativní překážky pro business
- pozemkové knihy neexistují nebo jsou v nevyhovujícím stavu

10. Očekávaný vývoj v teritoriu

10.1. Významné události v následujícím roce a jejich dopady na ekonomickou sféru země

Realizace podmínek a pravidel Dohody o stabilizaci a přidružení mezi EU a BaH do praxe. Dohodou se odstraňuje cca 95 % cel na zboží původem z EU; zbylých cca 5 % představují položky zemědělského a potravinářského charakteru.

Zavedení bezvízového styku s členskými zeměmi EU od 1. ledna 2011 přispělo ke zvýšení volného pohybu osob v zemích EHP a přispělo k rozšíření obchodní výměny s jeho zeměmi.

10.2. Trendy, vstup země do mezinárodních uskupení, přijetí nových zákonů, daní apod.

Evropská unie podepsala s Bosnou a Hercegovinou v Lucemburku dne 16. června 2008 Dohodu o stabilizaci a přidružení (proces vstupu v platnost je zamražen z důvodu neplnění podmínek stanovených EU.)

Od 1. ledna 2006 se v Bosně a Hercegovině provádí zákon o dani z přidané hodnoty (17 %) na celostátní úrovni, který zásadním způsobem mění daňové systémy v oboru nepřímých daní v obou entitách a slučuje je v jeden jednotný systém.

10.3. Nové možnosti pro český export či jinou ekonomickou spolupráci s ČR

Lze spatřovat zejména v těchto sektorech:

- energetika a důlní průmysl
- stavebnictví (obnova průmyslových objektů a dopravní infrastruktury)
- železniční a silniční infrastruktura a MHD
- zemědělství (zejména šlechtění a chov hospodářských zvířat včetně veterinářství):
- vodní hospodářství
- ochrana životního prostředí